LA HERENCIA DEL ONCLE PAU

COMEDIA EN QUATRE ACTES

ARREGLADA

Á LA ESCENA CATALANA

PER

D. CONRAT COLOMER

Estrenada ab brillant éxit en lo Teatro Catalá (Romea)
la nit del 16 de Abril de 1895

Preu DOS pessetas

BARCELONA
Biblioteca de «Lo Teatro Regional»
Carrer de las Cabras, 13, 2.on
1895

LA HERENCIA DEL ONCLE PAU

COMEDIA EN QUATRE ACTES

ARREGLADA

Á LA ESCENA CATALANA

PER

D. CONRAT COLOMER

Estrenada ab brillant éxit en lo TEATRO CATALÁ (Romea)
la nit del 16 de Abril de 1895

BARCELONA
BIBLIOTECA DE «LO TEATRO REGIONAL»
CARRER DE LAS CABRAS, 13, 2.on
1895

À RAMON FRANQUEZA

Administrador del Teatro Romea

Te la vaig portar, la mateixa nit la vas llegir, l' endemá á corre cuyta la vas fer copiar y al cap de sis días s' estrenava, y lo públich indulgent la va aplaudir com si fos d'un autor de debó. A tu y als notables artistas que la van interpretar se deu tot y pagará quan puga (si no ab diners, ab dinadas), ton amich de cor

CONRAT COLOMER

REPARTIMENT

Personatjes			Actors
ENRIQUETA . . .	30 anys	D.ª	Carme Parreño
LAURA	23 »	»	Adela Clemente
PAULINA.	18 »	»	Mercé Blanca
CLEMENCIA . . .	29 »	»	Enriqueta Guerra
PAU MANEGAT . .	50 »	D.	Teodor Bonaplata
FELIP MANEGAT .	35 »	»	Hermenegildo Goula
JOSEPH PERDIGO .	35 »	»	Modest Santolaria
ANGEL BONIQUET.	28 »	»	Frederich Fuentes
Sr. MASCARÓ . . .	60 »	»	Iscle Soler
Sr. TORRENTS . .	70 »	»	Joaquim Pinós
Sr. PLATON . . .	40 »	»	Anton Serraclara
Sr. PAPELL. . . .	45 »	»	Ramon Valls
LLUISET.	25 »	»	Ernest Fernández
Un masover. . . .		»	Francisco Llano
Un dependent . . .			N. N.

L' acció, contemporánea

Tipografía La Académica, Ronda Universitat, 6. — Teléfono 861

ACTE PRIMER

Salonet que dona al menjador de casa D. Pau. Las grans portas del fondo, obertas, deixan veurer una taula ricament parada pera deu cuberts. Mòbiliari esplendit y confortable. Portas laterals, balcó en el segón terme dreta, y tot lo que indiqui lo diálech.

ESCENA I

PERDIGÓ, FELIP, ENRIQUETA y LAURA. *Los dos primers assentats á la dreta, prenent Vermouth. Laura á la esquerra, escriu sobre tarjetas 'ls noms dels convidats. Enriqueta las va prenent y colocant sobre la taula del menjador al costat de cada cubert.*

ENR. Qu' has fet la tarjeta del senyor Papell?
LAUR. No. Ni sabia que dinés ab nosaltres. (*La escriu.*)
ENR. Si t' ho acabo de dir! En que pensas?
LAUR. Té: aqui la tens. (*Enriqueta la porta á puesto*)
FEL. Aquest vermouth es del hú! Haig de lograr que 'l cosí Manegat 'n fassi un altre *pedido.*
PERD. Si l' oncle no 'n beu may!
FEL. Pero 'n bech jo.
PERD. (Massa qu' ho veig!)
ENR. Qué fas? Ja no escrius? (*A Laura que miraba lo rellotje d' una cónsola*)
LAUR. Ah, si!
ENR. Bó! Mirabas 'l rellotje? Son las quatre y á la Bolsa ja han acabat, 'l teu simpátich espós D. Angel Boniquet encara no es aqui y naturalment la serp de la gelosía fa 'l seu fet.

LAUR. Burlat de mi tant com vullgas; pero jo estimaré sempre 'l meu Angel, tant com mereix.

ENR. Qüestió de gustos.
(*Anant y venint del menjador.*

PERD. (Aquesta ditxosa Laura, ab'l seu Angel, fa uns papers més ridiculs!...)

FEL. (Amich Perdigó, no me 'n parli. (*Sempre bebent.*) Rés, se li ha ficat al cap que totas las donas li buscan 'l marit. Si el menos fos guapo...)

PERD. (Pero ell s' ho pensa, gracias á la seva muller que sempre 's queda extasiada devant d' ell.)

ENR. (*Desde 'l menjador.*) Laura: t' assentarás á la dreta del oncle Pau y jo á la esquerra.

PERD. Costat del cor. (*S' alsa y 's passeija.*)

FEL. (Sí, y de la cartera.)

LAUR. Aqui tens la Paulineta Lafont.

ENR. La posaré devant de l' oncle y al costat del teu marit.

LAUR. Ah, no! Val més que m' hi posis á mi.

ENR. Bah, bah! Pren paciencia y no m' amohinis. Y 'l senyor Lafont? ahont 'l col-loco?

FEL. Aprop meu no. Es massa *cócora*. No més sab parlar de plets.

ENR. 'L posaré al costat teu, Laura.

LAUR. M' es igual

ENR. D. Felip? vosté tindrá l' honor de veure 'm á la seva dreta. Quin vehí vol á l' esquerra? L' amich del senyor Lafont?

FEL. Ah, si! 'L comandant Mascaró?

PERD. Quí es aquest senyor?

FEL. Es un jefe retirat de caballeria. Un gueto molt trempat que viu á Porrera aprop de Tarragona. Com que 'l senyor Lafont hi te fincas, allí 's van fe amichs. 'L comandant te de passar uns quants dias á Barcelona y me 'n alegro, perque es home que 'm va. Pósi 'l aprop meu, cosina: y entre mitj de tots dos el *saca-tapos*. No 'n farém saltar pochs de taps de ampolla!

ENR. (Y que 'l tinch aborrit aquest home!)
(*A Perdigó.*)

PERD. (Mira: aquell vermouht l' ha despatxat tot sol. Y lo que aquest home 's menja y beu es el nostre ben estar: perque 'l cap de vall

l' oncle Pau no te més que dos hereus. Tu y l' Angel Boniquet.)

ENR. No més falta col-locar á n' en Lluis.

PERD. En Lluis? Aquest si que no 'l vull aprop.

LAUR. Jo tampoch.

FEL. Jo menos. Se li diu que no hi ha puesto; que vagi á la fonda.

ENR. Impossible: es 'l fillol de l' oncle.

PERD. Es un intrigant. Nada menos que va tenir l' audacia de demaná al oncle Pau que li sortís responsable de dotze mil duros, per comprá 'l bufet del advocat Papell qu' es el seu principal.

FEL. Vamos, no s' hi posa per poch!

LAUR. Pero l' oncle va dir que no.

PERD. No importa; ja veuréu com 'l tal Lluiset, quant vinga 'l cas, trovará 'l medi d' apropiarse la milló tallada.

ENR. Y tu 'n tindrás la culpa.

PERD. Jo? Per qué?

ENR. Si 't cuidessis més de l' oncle Manegat, no portaria las sevas afeccions fora de casa. Ja sabs que del oncle se 'n fa lo que se 'n vol.

PERD. Com hi ha mon! pots ben parlar! Al cap de vall jo no soch mes que nebot *consorte;* mentres que tu ets nevoda real y efectiva. Y més valdria que li fessis companyía més sovint, en lloch de rodar per las botigas y omplir la casa de draps, cintas y flochs. No dona per tant la cosa!

ENR. Menos donan las tevas célebres invencions.

PERD. Pero jo no faig deutes pe 'ls establiments, com fas tu!

ENR. Bah, Bah! Ves en nom de Deu! Sempre sembla qu' estás apunt d' inventar la pólvora y may inventas res.

LAUR. Vaja, no disputeu.

ENR. No veus que te tan mal génit?

PERD. Oh! per bo, cap com 'l teu! Ets un tros de pa!

ENR. Y tu un tros de *quoniam!* Lo que tu voldrias es que jo 'm deixés trepitjar pe 'l marit com aquesta beneyta-sou-vos de Laura.

LAUR. A mi déixam estar, que no t' he fet res!

ENR. No, si ho dich per respondre al meu marit. No m' hi veurás may encantada devant teu! En primé lloch perque ets bastant lleig, y en segón perque no dona. No hi ha més

que mirá el pitero Boniquet. Aquesta l' ha tractat com un sultan, ell s' ho ha pres en sério y avuy no somnia mes que serrallos.

LAUR. Enriqueta!

PERD. (Calla!)

LAUR. Que vols dir qué l' Angel m' enganya?

ENR. Ah! no ho sé. No mes ho suposo.

LAUR. Jo ho sabré. Vaig á buscarlo. (*Se 'n va al fondo y 's posa 'l sombrero devant de la cónsola.*)

ENR. Te 'n vas?

LAUR. Tu 'n tens la culpa!

FEL. Vaja, estimats parents; prou rahons! Si l' oncle Pau sapigués qu' á casa seva hi han aquets desoris, no crech que hi disfrutés gaire.

LAUR. Ríguinse de mi tant com vullgan; pero jo vaig á buscarlo. (*Segueix arreglantse.*)

FEL. Y portil prompte. Avuy es 'l gran tech de familia, motivat per la venda del seu establiment de quincalla. Ja farém gatzerona!

ENR. (Quins terminatxos gasta aquest homenot!)

PERD. (Qué vols ferhi? Es 'l llenguatje corrent de la societat que frecuenta.)

LAUR. Hasta desprès. Adeu Enriqueta. (*Se 'n va.*)

ESCENA II

FELIP, PERDIGÓ, ENRIQUETA

FEL. No 'n deu está poch de content 'l cosí Pau ab 'l dineral que li entrará en caixa! Ab la meytat ne tindria prou per tota la vida.

PERD. (Si tant curta fos, potsé sí!)

ENR. No sé perque s' ha venut un establiment qu' anava tan bé y que encara podía darli grans beneficis.

PERD. M' agradaria coneixe 'l tabalot que li ha aconsellat aquesta etzegallada!

FEL. Aquest tabalot soch jo.

ENR. Y qui 'l fa ficar en llibres de caballeria?

FEL. Posemnos la ma al pit! Ja 's hora que 'l pobre Manegat reposi y disfruti un xich del mon.

ENR. Prou que disfrutava ab l' establiment. Are l' anyorará.

PERD. Te rahó l' Enriqueta!

FEL. Es 'l primer cop que sento que li dona la rahó.

PERD. Quan la te, sempre li dono.

FEL. Lo que noto es que vostés dos están d' acort, sempre que 's tracta de aná contra meva.

ENR. Qué vol dir? No crech que 'ns hagi sentit criticar may la generosa protecció que 'l nostre oncle li dispensa.

FEL. Cóm! cóm! cóm!!... Ab quin sentit ho diu això de *generosa*?

ENR. Jo soch la real y efectiva nevoda de 'l nostre oncle D. Pau Manegat, com deya fa poch 'l meu marit: vosté no es mes qu' un cosí y no obstant l' oncle ha fet més sacrificis per vosté que per mi. Quan vosté 's va cansar de ser comissionista y l' oncle se 'l va ficá á casa, hi vaig tenir res que dir jo?

FEL. No 'n hauria faltat d' altre!

ENR. Y durant 'ls divuit mesos que viu aqui ab 'ls brassos plegats com si fos 'l fill de la casa, treyent 'l diner de la caixa del oncle...

FEL. Ey, ey, ey! *Alto el fuego!* Jo no trech may res de 'n lloch! Jo tiro una indirecta, paro la ma y després... vinga lo que vullga.

ENR. Donchs, quan vosté para la ma... que la para molt sovint, he fet may la mes petita insinuació ofensiva per vosté?

FEL. D.ª Enriqueta de Perdigó! vosté no recorda sens dupte que, desde que soch aquí, he sigut sempre molt útil al cosí Manegat; jo vigilava 'ls dependents...

ENR. Vosté?

PERD. Qu' está de broma, D. Felip! *Inter-nos*, lo que vosté feya era estarse més al café qu' al establiment.

FEL. Senyor Perdigó! jo puch perdonar las divagacións de la seva senyora!...

ENR. Cóm!...

FEL. Pero no tol-lero que vosté, un home... (*Alsant la veu.*)

PERD. Per' amor de Deu! Si no m' ha entés!... Si jo no 'l critico.

FEL. Es que, lo que vostés insinuan es molt grave! Qualsevol que no 'm conegui, podria figurarse...

PERD. Si no hem volgut dir tal cosa!

ENR. Naturalment que no!

PERD. Parlém baix!

FEL. (*Alsant més la veu.*) Tothom coneix l' afecte que porto al meu cosí! Tothom sab que le estimo com un pare! Sí senyors, com un pare! Perque lo que 's avuy... no podria viure sense ell! (*Ab cert sentiment.*)

ENR. Això si qu' ho crech molt bé!

FEL. Sembla qu' ho diu ab segonas!

PERD. (No diguis res més.)

ESCENA III

LLUISET, FELIP, PERDIGÓ *y* ENRIQUETA. *Lluiset surt pe 'l fondo y va á mirar á un balcó de la dreta.*

LLUISET (En efecte, es la Paulina y 'l seu papá.)

ENR. (Ets un gallina!)

PERD. (Veurás! te molta forsa!)

LLUISET ('L senyor Lafont la deixa y ella entra tota sola.)

FEL. Hola! En Lluiset! Vosté per aquí?

LLUISET Dispénsim no 'ls havia vist. Tinch 'l gust de saludarlos.

FEL. Qué li passa jove? 'L veig tot encongit...

LLUISET Es que porto la escriptura de venda, y com que 'm creya trová á casa 'l meu cosí Pau...

ENR. Vol di 'l seu padrí? (*Ab intenció.*)

LLUISET Padrí y cosí. Ja sab que 'l senyor Manegat es una mica cosí meu, perque la meva mamá y ell, eran cosins germans.

ENR. (Mira la serpeta com adressa 'l cap!)

PERD. (Ja 'l vigilarém.) Dispensi, jove: pero quan 'l nostre oncle no hi es, l' hem de reemplassar donant las disposicions que... Ab 'l seu permís. Aném Enriqueta. *Se 'n van.*)

FEL. Jo vaig á veure si han dut 'ls vins qu' he encarregat. Salut, jove. (*Se 'n va emportantse 'l vermouth.*)

LLUISET Gracias á Deu que son fora. (*Se 'n va cap al foro y 's trova ab la Paulina que surt.*)

ESCENA IV

PAULINA, LLUISET

PAUL. Deu lo guard Lluiset.
LLUISET Paulina! L' estava esperant.
PAUL. Qué m' ha vist entrar?
LLUISET Sí. He vist quan 'l senyor Lafont la deixava al peu de la porta. Ahont ha anat?
PAUL. 'L papá? A casa 'l senyor Platón que 's el seu advocat, deixantme aquí com acostuma. Cada dia á las tres de la tarde 'm diu: Paulina, vesteixet que anirém ab la carretel-la al Passeig de Gracia. Tota contenta 'm mudo ab una esgarrapada, y 'l papá agafa un paquet ó dos de paper sellat per distreurers pe 'l camí.
LLUISET Encara te plets el senyor Lafont?
PAUL. Are ja no 'n te més que disset. Pujém á la carretel-la y marxém. Al arribá á la plassa de Santa Ana, 'l papá sempre 's recorda de una cita per un assumpto important. Avuy mateix ja eram devant de ca'la Samá, y de prompte crida: Francisco! Carré del Gobernador! Un carré lleig, trist y estret... ahont hi viu 'l seu procurador.—Espéram, diu: de aqui mitx quart baixo. Era un quart de quatre y ha baixat á tres quarts de cinch. Calculi lo que m' he divertit! Per fortuna avuy estém convidats aquí, y 'l meu trevall de tocador no s' haurá perdut del tot. Qué tal? Qué li semblo?
LLUISET Hermosa com un ángel!
PAUL. No: li parlo del vestit.
LLUISET Ah! Paulina meva!
PAUL. Don Lluis! Axó de dirme Paulina meva, quant estém sols, no está prou bé!
LLUISET Es que devant de la gent no li puch dir.
PAUL. Donchs ja veu com no está prou bé.
LLUISET Divina! Preciosa!
PAUL. Axó sí qu'ho permeto. Quan serém casats m' hi portará al Passeig de Gracia?
LLUISET Cada día.
PAUL. No: cada día no.
LLUISET Anirém ahont vulgas.
PAUL. Y no 'ns aturarém pe 'l camí?

LLUISET No 'ns aturarém may!
PAUL. No tindrá pas plets?
LLUISET Jo? Cá! Primé 'm deixaría tallar de la capa. Vosté manará. Vosté será sempre la mestressa.
PAUL. Ja m' agrada.
LLUISET M' agrada! Quina fredó! Quan li parlo axís me sembla que l' estimo menos!
PAUL. Donchs... parli com vullgui.
LLUISET Adorada Paulina! Arribará á ser algun día la meva esposa?
PAUL. Que 'n dupta?
LLUISET Ay! Una mica. Y vosté?
PAUL. Jo, no. 'L papá m' estima molt.
LLUISET Pero ha jurat que per gendre no vol més qu' un advocat.
PAUL. Qué no ho será vosté?
LLUISET D' aquí dos mesos. Tant es aixís que 'l senyor Papell, qu' es el meu principal, está disposat á cedirme 'l seu bufet, mediant una fiansa de dotse mil duros... y aquesta fiansa, vosté sab que 'l padrí me la va negar.
PAUL. Donchs, digui que D. Pau no l' estima!
LLUISET M' estimaría si fos duenyo de las sevas afecciónṡ: pero te un carácter tan débil!... Es del últim que li parla! Qué me 'n ha fet de mal aquesta flaquesa de carácter del meu padrí! Anys enrera li van doná entenent de renyí ab la mamá, cosina germana seva, perque s' havia casat ab un home sense fortuna. Quan vaig tení 'l dolor de perdre 'ls pares, lo meu padrí penedit sens dupte del seu rigor, va ampará 'l seu fillol. Desde allavoras 'ls nevots han fet tot lo possible per desterrarme del seu cor, y per desgracia ho han lograt completament. Ja veu si tinch rahó per no esperar res del meu padrí.
PAUL. Donchs tingui confiansas. Miri que soch molt viva y tinch mes sabiesa de lo que vosté 's pensa! 'L papá sempre 'm diu, la seva rateta sabia... y aquesta rateta sabia porta un plan!...
LLUISET Que pot fer, pobre nena, per sustreure 'l padrí á las influencias que 'm perjudican?
PAUL. Qué puch fer? Una cosa molt senzilla. Casarlo!
LLUISET Vosté vol casá 'l padrí?

PAUL. Vaya! Ab un angel de bondat; ab una amiga meva que m' estima ab tota l' ánima y que faría fins lo impossible per veurens ditxosos.

LLUISET Y quí es aquesta bona amiga?

PAUL. La senyoreta Clemencia, nevoda del comandant Mascaró. Te uns trenta anys y es pobre. Viu al Priorat ab los seus oncles Mascaró y Torrents; aquest porta un bigoti blanch, llarch com aquesta sombrilla. Passa una vida que no te res d' alegre, pero ella diu qu' es felís, la pobreta! Ah! Li asseguro qu' es ben bondadosa!

LLUISET Ho crech molt be: pero 'ls nevots del padrí, no consentirán may en semblant matrimoni!

PAUL. Bueno: ho arreglarém sense 'l seu consentiment. Veurá; vaig á dirli 'l meu plan. Ja sabem el carácter de D. Pau que, ben portat, se 'n fa lo que se 'n vol. Donchs, desde que el comandant Mascaró es á Barcelona, no he parat de dirli que D. Pau fora una gran companyía per ell. Per altre part, el meu papá te dugas casas á Porrera y jo li he dat entenent de vendren una á D. Pau. Ab la ajuda del comandant, D. Pau comprará la casa, y se 'n anirá á Porrera. Allí veurá la Clemencia, la trovará del seu gust, s' hi casará sense fer cas dels nevodots, recordará qu' ab vosté son parents y li es padrí, li deixará 'ls diners, vosté pendrá possesió del bufet del seu principal, després ens casarém... y... ja está feta la gracia. M' ha omprés?

LLUISET Lo que comprench es que vosté 's un angel!... pero...

PAUL. Un altre dificultat?

LLUISET Vosté sab com jo que 'l padrí es molt débil; pero no coneix un' altre singularitat del seu carácter. Lo qu' ell edifica en un moment, ho tomba al cap de cinch minuts. Tan bon punt ha fet qualsevol cosa, tot seguit s' enpenedeix d' haberla feta. Per exemple: fa vint y quatre horas que s' ha venut l' establiment: ahi estaba satisfet y trovaba qu' había realisat un bon negoci. Donchs em jugaría 'l cap, que. avuy...

ESCENA V

D. PAU, PAULINA, LLUISET

PAU No hi ha dupte! He fet una barbaritat! Hauria sigut milló no vendrem l' establiment fins l' any que vé. (*No ha vist á ningú.*)

LLUISET (Qué li deya?)

PAU Ah! Vosté per aquí, Paulineta? Qué tal el papá?

PAUL. Molt be, gracias: aviat vindrá.

PAU Ah! Tú per aquí? (*Ab certa fredor.*)

LLUISET L' estaba buscant.

PAU Fa un' hora que 'm diuhen que 'm buscas. Ni que 'm busquessis pe 'l Tibidabo!

PAUL. D. Lluis em feya companyía.

PAU Això es diferent. Y qué se li ofereix al meu senyor fillol?

LLUISET Entregarli la copia de l' escriptura de venda...

PAU Sí, sí! Ja sé... Com hi ha mon! Ja 't dich jo que hi fet un bon negoci! Are fos á fer!...

LLUISET Quan el senyor Papell arribi per dinar, li entregará 'ls fondos.

PAU Qué hi farem? Deu nos guard d' un ja está fet. Ja te 'ns pots torná á la feyna: jo m' encarrego d' acompanyá á la Paulineta. Que t' agradaría quedarte fins l' hora de dinar... y catrich catrach, catrich catrach... Prou que 't comprench! 'L trevallar segons tinch entés no es lo que mes t' entussiasma. (*Va á seure.*)

LLUISET ('S coneix qu' acaba de deixá 'ls nevots.) (*A Paulina.*)

PAU Pero veshi ab compte, Lluis! Ja sabs que no tens qu' esperar res de ningú. Y d' això qui 'n te tota la culpa es la teva mare que va anar per las sevas, sense escoltá 'ls consells de qui sab més.

LLUISET Dispénsim, padrí: pero la meva mare... la meva santa mare 's va casá ab l' home que había escullit el seu cor! La meva mare va fe molt be!

PAU Sent aixís, no dech tení rahó! Dech se benèyt!... un imbécil!...

LLUISET Permetim, padrí!

PAU. Ets un impertinent!
PAUL. Oh! D. Pau!...
PAU Ay!... Dispensim, nena: pero aquest... bordegás te un orgull!... si sembla que tingui un rey al cos! Ja ets ben pastat á ta mare, ja!
LLUISET (Altre vegada!) (*Fent un petit mohiment.*)
PAUL. (Oh! Lluis!...) (*Suplicantli y allargantli la má.*)
LLUISET (Gracias! Vosté es bona... y jo l' adoro!) (*Li besa la má y surt pe 'l foro.*)

ESCENA VI

D. PAU, PAULINA

PAU Passa la porta! Vesten t' he dit!
PAUL. Si ja es fora. (*Rihent.*)
PAU Je, je!... 'S va casar ab l' home qu' habia escullit lo seu cor: la meva mare va fer molt bé... vaya unas teorías! Al botavant! (*Pauseta.*) Perque jo crech que 'm sobra la rahó, vritat?
PAUL. Donchs, jo crech que no.
PAU Com s' enten!
PAUL. Perdoni: no soch mes qu' una nena; potsé m' equivoco.
PAU Y tant.
PAUL. Pobre Lluiset! Quin disgust ha tingut!
PAU Perque li he cantat las veritats?
PAUL. Al passar la porta fins s' aixugava las llágrimas.
PAU Quant?... Are? Bah! No crech que perxó se estigui de vení á dinar.
PAUL. També ploraría jo si algú digués mal de la mamá!
PAU No n' he dit pas mal: no mes li recordava...
PAUL. La part de culpa de vosté!
PAU Com!
PAUL. Perdoni: no soch mes qu' una nena...
PAU (La vritat es que... potsé ho he fet massa fort!)
PAUL. Y tan que l' estima 'l pobre Lluiset! No te mes boca per alabarlo.
PAU M' estima, m' estima... També l' estimo jo!... Y fins me sab greu d' haberli dit...
PAUL. No hi tornará més?

PAU Qué?

PAUL. Digui que no hi tornará més!

PAU No 'n faltaría d' altre!...

PAUL. Díguiho depressa ó sino també ploraré!

PAU Donchs, bueno: no hi tornaré més! Está contenta, dimoniet simpátich? (*La abrassa.*)

PAUL. Si jo també ho dich que vosté es bondadós... (Quan está sol.) (*Vejent venir 'l nevots.*) (Bó! Vet' aqui 'ls nevots. Are 'l girarán com una mitxa.)

ESCENA VII

D. PAU, PAULINA, PERDIGÓ, BONIQUET
Que entran per l' esquerra

PERD.
BON. } Senyoreta!...

PAUL. Se 'ls saluda. Ahont tenen las senyoras?

BON. Al saló las trovará.

PAUL. Donchs hi corro. (No hi ha més: l' haig de casar!) (*Se 'n va per la esquerra.*)

ESCENA VIII

BONIQUET, D. PAU, PERDIGÓ

BON. Gracias á Deu que 'l veig, oncle. Fins em creya que 'ls negocis no 'm deixarían de avuy!

PERD. ('Ls negocis! Prou que 'ls sabem 'ls teus negocis!)

BON. Ja l' anyorava!

PERD. Fa tres horas que la Enriqueta y jo l' estém esperant.

BON. (Ja ho crech: barallantse com dos gats.)

PAU Rès: he tingut d' aná á veure 'l meu successor. Jo os dich qu' es hora de qu' això se acabi. Estich cansadíssim!

PERD. En efecte; 'l veig afadigat.

BON. Fins sembla qu' está tot grogot!

PAU Grogot? Cá!

PERD. Vaya si ho está! Ahí 'l vespre l' Enriqueta ja ho notava.

BON. Y la Laura ahí dematí.

PERD. Qué li fa mal alguna cosa?
BON. Si te las mans que li bullen!
PAU No será res: lo temps que vol cambiar.
BON. Oh, el temps, el temps!... Vosté que 's fa malbé la salut trevallant!
PERD. Per Deu, oncle: cuidis forsa.
BON. Si no ho vol fer per vosté, fassiho al menos pe 'ls que l' estiman.
PERD. Vejam: assentis aquí. Está bé? (*En una butaca.*)
PAU Molt bé, fills meus: molt bé! (*Responent als signos que li fa en Perdigó.*)
BON. Y are que vé á tom: ja ha arribat l' hora de que 'l renyém molt severament.
PAU Per qué fills meus?
PERD. Per las sevas imprudencias.
BON. Milló dit: per las que li fa cometre 'l seu estimat cosí!
PAU En Felip?
BON. Sí senyor. Vosté 's deixa portar per ell y aixó no pot ser.
PERD. D. Felip no fa mes que menjá, beurer y dormir; D. Felip te una salut de ferro... y es natural que si vosté li vol seguir la beta, ab mitj any 'ns quedém sense oncle!
PAU Os asseguro que...
BON. No: no digui mentidotas! Gracias al tal D. Felip, vosté sempre está de tiberis, excursions, cafés, espectacles y tota classe de disbarats. Si ell vol disfrutar que disfruti tan com vullga, tenint com te la caixa de vosté oberta de bat á bat!
PAU Donchs... n' hi dono menos de lo que os penseu.
BON. Bé; aixó no 'ns importa.
PERD. Dels seus interessos vosté pot ferne lo que milló li sembli.
BON. Pero tractantse de la seva preciosa salut, la cosa ja muda.
PAU Estimats nevots!
PERD. Y si D. Felip l' apreciés realment; si 'l respectés com es degut, no 'l portaria... fins á l' *Eden-Concert!* perque l' altre dia li van veurer.
PAU La vritat es que allí, no 'm sentia á puesto.
BON. Que hi vagi sol.
PERD. Bé prou que hi va.

PAU Fins massa y tot.

BON. En fi; aixó no 'ns importa.

PAU Pero m' importa á mí, perque al cap d' avall qui paga soch jo. Y es qu' ell no conta; sempre ab aquells posats de banqué!... Aquells ayres de marqués!... L' altre dia 'm va fe diná al *Lyon d' Or* y sabeu quant me va costar la broma? Cinquanta set pessetas!

BON. Es bastant.

PAU Es molt! (*Exaltanse.*) Després varem aná al Liceo á veure 'l ball del *Pimpampom de las munyecas*, tot plegat perque fa 'l burro ab una bolera que te unas camas com una agulla de ganxo... y jo allí fent 'l paper més ridicul del mon. Acabada la funció 'm va per torná á casa ab cotxe y jo tenia ganas d' estirar las camas. En una paraula; no es pe 'ls diners, pero lo que 'm carrega d' ell, es que sembla que tot aixó se li degui. Com hi ha mon! Ell fá y desfá, tracta la meva casa com país conquistat!... No se per qui m' ha prés! (*S' alsa y 's passeja ab agitació.*)

PERD. Qué vol ferhi? Vosté se 'l te á casa...

BON. Ja fa dos anys que hi es...

PERD. Y bé es precís que segueixi estants' hi.

PAU Per qué precís? No crech que hi hagi cap contracte que 'ns lligui!

PERD. Veu? Are 'm sab greu qüe la conversa hagi recaigut sobre aixó!

BON. Val mes que torném á parlar de la seva salut qu' es lo principal.

PAU La meva salut! Tan li fa la meva salut com lo que ha trovat avuy. Sí, sí! Teniu rahó! 'L tal Felip acabaria per matarme!... Potsé 's creu qu' heredaria y tot.

PERD. Tant com aixó!...

PAU Donchs s'equivocaria de mitx á mitx. Gracias á Deu, s'ha ben cobrat la seva part y bon tros més, y com que no vull que devori lo dels altres, demá li diré que per mi ja está llest. Estariam frescos! Ja estich cansat de mantenir gent que no m' estima!

BON. Nosaltres no li hauriam aconsellat may semblant cosa, perque aqui no hi ha mes amo que vosté; pero ja qu' ha prés aquesta resolució...

PERD. Escolti, oncle estimat! Si la nostra franquesa l' ha pogut ofendrer...

PAU Al contrari, fills meus.

PERD. No hem tingut altre intenció que la de exposarli clarament 'l nostre modo de pensar.

PAU Y heu fet molt bé. Veig que sou 'ls únichs que m' estimeu de cor!

BON. Y es natural. Jo soch 'l parent més próxim: li soch nevot...

PERD. Del mateix grau que la meva esposa. Pobre Enriqueta! Y que l' estima! No passa dia sense ocuparse de vosté. Li vaig á confiá un secret; are no 'm fassi traició. Fa un mes que s' está malmetent la vista per brodarli unas sabatillas.

PAU Pobreta!

BON. Y la Laura fa sis setmanas que vetlla per confeccionarli un casquet.

PAU Pobres criaturas! Ah! Prou qu' ho se que puch contar ab lo carinyo de tots quatre! Tan es aixís que avuy hi pensat fervos un regalet.

PERD. Ay, ay! Per qué? (*Molt sorpresos y sérios.*)

BON. A qué vé?... No ho atmeto.

PAU Dexeume estar. Ho vull.

PERD. Ah, no! Semblaria que l' estimém per interés.

PAU Al cap d' avall 'm fareu cremar!

BON. Sent aixís, s' acabat.

PERD. No repliquém.

PAU Sapigueu que del diner de la venda del establiment, he separat deu bitlletots de mil pessetas per cada hu, qu' os entregaré á l' hora dels postres.

BON. Oncle estimat!

PERD. Oncle bondadós!

BON. Es molt!

PERD. Es massa!

PAU Ho vull y s' ha acabat!

BON. Per Deu no s' enfadi!

PERD. No tenim mes remey qu' aceptar.

PAU Gracias á Deu!

BON. Pero ja pot compendre que... (*Enternits.*)

PERD. Devant de tanta generositat...

BON. Oncle! (*Abrassantlo y plorant.*)

PERD. Oncle del cor!

PAU Vaja; prou, prou! No 'm regireu mes! (*Fent lo mateix.*)

PERD. Vaig á doná aquesta bona noticia á la Enriqueta.

PAU Ves, fill, ves!

PERD. Que 't quedas, Angel?

BON. No. (Las cinch! La Nieves ja 'm deu esperar.) Oncle? Avans de dinar tinch de fe una diligencia...

PAU Fes 'l teu fet, fill meu!

PERD. Li torno á dar las gracias. (*Abrassantlo.*)

BON. Y jo.

PAU Anéu, fills, anéu! (*S' abrassan altre cop.*)

BON. / PERD. } Hasta després, eh? Hasta després!

(*Se 'n van, l' un pe 'l foro y l' altre per la esquerra.*)

ESCENA IX

D. PAU *sol*

PAU Com m' estiman!... y que be he fet de no casarme! D' això 'n dich familia! Quin acort! Quina unió! (*S' assenta.*)

ESCENA X

D. PAU *y* BONIQUET

PAU Hola! Ets tu, Angel. No m' has dit que te 'n anavas?

BON. (*Qu' ha entrat ab precaució y mirantsel ab tendresa.*) Pobre oncle! Es dir que vosté ha de ser sempre 'l mateix?

PAU Qué vols dir? Ho vull y fora!

BON. Es dir qu' ha de creure sempre 'ls conçells del seu bon cor?

PAU Nada. Ja está fet.

BON. Donchs... (*Mirant si están sols.*) Mal fet de prometre una cantitat tan grossa á n' en Perdigó.

PAU Y are? Per qué?

BON. No sab qu' ab 'l seu furor de novas invencións, no fa mes que barbaritats? Veliaquí dos mil duros á rodar!

PAU (Diantre! Y te rahó!)

BON. En fin, ja está fet.

PAU Oh, fet, fet!... No encara.

BON. La qüestió es que 'ls hi ha promesos.

PAU Pero encara no 'ls he deixat anar!

BON. Per altre part, per mes que jo l' avisi, vosté es duenyo de fer lo que milló li sembli.

PAU Es que dos mil duros no 's llensan així com així!

BON. Pot pensar que li dich senzillament lo que m' aconçella la conciencia. Encara que no 'ls hi dongui, á mi no m'ha de tocá un céntim mes, vritat?

PAU Naturalment.

BON. En fin; m' en vaig perque no vull que 'n Perdigó sápiga qu' he tornar á parlá ab vosté. Hasta después, oncle. (*Se 'n va.*)

PAU Adeu! Te rahó l' Angel! Aquest diastre de Perdigó... que te 'l seu nom á l' ala, es un boig que no fa res de profit. Ara 'm sab greu d' haberli promés... Ca! no 'ls hi donaré pas! Aixís que 'l vegi...

ESCENA XI

D. PAU, PERDIGÓ *y al final* FELIP

PERD. Ah! m' alegro de trovarlo sol.

PAU Oy que vens be!.. perque vull dirte...

PERD. Permeti que manifesti á solas tot 'l meu agrahiment...

PAU No me 'l manifestis per are, perque...

PERD. Y dirli lo ingrat que fora, si no fes bon ús del seu regalo, pero estigui tranquil. 'Ls seus diners serán molt ben empleats... al menos per mi!

PAU Com, per tú? Qué vols dí are?

PERD. Res, oncle; res.

PAU No es vritat! Tu portas alguna intenció referent á l' Angel.

PERD. Personalment no 'n tinch res que dir. Es un bon xicot y l' aprecio molt.

PAU Y donchs?

PERD. No mes deploro 'l ridicul excés del seu amor propi.

PAU Aixó no es una rahó perque fassi mal ús dels diners que li dono.

PERD. Sí qu' ho es!... y 'm compendrá fácilment. L' Angel no es... guapo, vritat?

PAU Psé! Qué vols que 't digui?...

PERD. Parlém *inter-nos*.

PAU Alló que 's diu guapo... nó que no ho es.

PERD. Donchs ell no somnia mes qu' aventuras amorosas. Las busca y, costi 'l que costi, las trova.

PAU Vols dir?...

PERD. Que las donas li surten caras. Si tothom ho sab menos vosté y aquesta bleda de Laura que, quan ell vol li fa veure el sol á mitja nit!

PAU Vaja. No ho vull creure!

PERD. Ah, no? Coneix á l' advocat D. Juan Platón, tutor de la Laura?

PAU Prou! Un home que te un génit molt estrany.

PERD. 'L mateix. Donchs molts cops, com á tutor de la seva esposa, ha clavat repulsas tremendas á l' Angel sobre aquest defecte. A vosté li hem ocultat sempre per no disgustarlo... y jo mateix no n' hi hauria parlat may, si no vegés que vosté, ab las millors intencions del mon, encara l' empeny mes cap al precipici.

PAU Jo?

PERD. Vosté, vosté! Aquest dos mil duros que li ha promés, 's fondrán com una candela cap per vall. Ja veurá com ab quatre dias, l' Angel se 'ls fará menjar per la primera dentadura blanca que se li posi al devant.

PAU (Y are mateix, l' hipócrita, 'm feya duptar d' aquest!)

PERD. Ja 's pot pensar qu' al dirli aixó, no 'm mou cap interés. Al cap d' avall qué hi guanyo jo? No mes desitjo senzillament que 's posi en guardia contra 'l seu bon cor, perque l' Angel Boniquet es capás de menjarse, no una, si no deu herencias en un any.

PAU Donchs digas que 'l meu nevot es un precipici sense fondo!

PERD. Es un corrido, veliaquí! Qué vol ferhi? A l' home que no fa res, sempre 'l tenta 'l diable.

PAU Jo 't prometo que l' arreglaré: y en quant als dos mil duros, si no 'ls hi dona 'l bisbe...

PERD. Aixó no pot ser, perque 'ls ha promés, pero

un' altre vegada consultim avans de deixarse portar per la seva generositat.

PAU No tingas pó! Ho faré tal com dius. Al menos tu ets un home sério. (*Surt en Felip sense ser vist.*)

PERD. Veurá: visch tranquilament cuidat del meu interior. Si tinch alguna bona idea la faig fructificar y estalvio tan com puch. Això sí: dech dirli que avans de doná dos mil duros á l' Angel, hauria obrat milló, donantme 'n tres mil á mí y encara n'hauria salvat un milé.

FEL. (Hola! hola! hola!)

PAU Es dir que 't fan falta diners?

PERD. Sí: per un negoci colossal.

PAU Donchs no t' espantis, t' ajudaré. Tindrás 'ls tres mil.

PERD. Oncle bondadós!

FEL. (Alsa, Peret! Quinas caixaladas!)

PAU Vull ajudarte, perque veig que vas de bona fe.

PERD. Sobre tot no 'n digui res al Angel!

PAU Que som nens?

PERD. Ni á D. Felip.

PAU Lo qu' es aquest es pot dir qu' está ben llest. Entre l' Angel y tu, m' heu obert 'ls ulls sobre 'l tal cosí... y res; lo qu' hem dit. demá passará la porta.

FEL. (Ja ho tinch entés!) (*Se 'n va y surt després de fer soroll per dins.*)

PERD. (Es ell!)

PAU (Milló, vaig á dirli lo que fa 'l cas!)

FEL. (Ah, trapellas! Heu tractat de reventarme, vritat? Donchs are veurém qui guanya.) amich Perdigó, la seva senyora 'l demana.

PERD. Hi vaig. (No 's deixi pas entertir!)

PAU (Cá! Seré una roca!)

PERD. (No m 'n fio! Com qu' es tan débil!...)

PAU (Débil, eh? Ho veurém si soch débil! Demá al carrer! que se la campi!) (*Se 'n va Perdigó*)

ESCENA XII

FELIP *y* D. PAU

FEL. Cosí, tinch de parlá ab tu. (*Ab certa brutalitat.*)

PAU Y jo ab tu. Hem fet un bisbe.

FEL. Deixa está 'l clero y aném al cas.
PAU Donchs... tinch de dirte...
FEL. Y jo tinch de dirte que m' en vaig.
PAU Cóm? Qué dius?
FEL. Per la porta. Demá agafo 'ls trastets y 'ns despedirém per sempre.
PAU Es positiu aixó?
FEL. Sí. Un projecte que 'm bull pe 'l cap fa temps y vull realisarlo.
PAU (Milló. Mes val aixís.)
FEL. Sembla que aixó no 't desagrada.
PAU A mí? Qué dius are!
FEL. En tot cas si á tu 't desagrada, dona gust á varias personas.
PAU A quinas?
FEL. Prou: basta! Jo m' entench! Pero pots estar ben tranquil; may de la vida olvidaré lo qu' has fet per mi. A tu, no 't guardo rencor.
PAU (No 'n faltaria d' altre.)
FEL. No, mala negada! T' estimo perque ets mes bo que 'l pa: pero lo qu' es aquells dos trapellas de... en fin, basta! Jo m' entench!
PAU Donchs jo nó que no t' entench!
FEL. No hi fa res; no ve d' aquí. No mes te diré lo següent: grábatho be á la memoria. Dia vindrá que regoneixerás que sota aquesta esclofolla de bronze, hi habia alguna cosa bona! (*Dantse cops de puny al pit.*)
PAU Per Deu no 't clavis aquets tostorros. Estich esgarrifat de cap á peus!
FEL. Allavoras m' anyorarás... pero ja será tart! Adeu! (*Abrassantlo fort.*)
PAU Ten compte que m' atrotinas! De tant que m' estimas m' apunyegas!
FEL. Be: ja ho se que no tinch formas, pero tinch tanta delicadesa com un altre. També tinch algún defectot, no ho negaré.
PAU Ho crech, serás lo que vullgas, pero embustero, no.
FEL. Per exemple, soch peresós. M' agrada 'l joch, 'l bon vi, las donas... pero en cambi tinch un cor com una catedral; m' entens? (*Tot aixó cridant.*)
PAU Sí, home, sí! No m' axordis! No n' he duptat may!
FEL. Tu, potsé no, pero aquest parell de... en fin, prou! Jo m' entench!

PAU Donchs... balla sol! Qué vols qué t' hi digui jo? (Lo que 'm convé es que t'en vagis.)
FEL. 'M preguntas ahont vaig y que conto fer?
PAU Per are, no he dit res.
FEL. Y fas be, perque aixó es cosa meva, y mentres no toqui la butxaca de ningú...
PAU Portas el teu plan y comprench que no 'l vullguis divulgar.
FEL. Donchs vaig á Cuba.
PAU Ah! potsé hi vas ab 'l vapor de?...
FEL. Hi aniré ab tartana si coneixas!
PAU Si no 'm deixas parlar!
FEL. Regaré ab las mevas suhors aquella terra extrangera!
PAU Dispensam, pero Cuba es terra espanyola.
FEL. Demanaré á una terra ingrata...
PAU Ingrata? Si no pot ser mes fértil!
FEL. (*Ab ironía.*) Ja ho crech, borrango! Si allí sembras blat y surten pans de crostons!
PAU No ho estranyaria, perque hi fa un sol...
FEL. Si 'ls puros neixen fets y tot y se 't fican sols á la petaca que no t' en adonas! Si alló es un Paradís! un Cel!
PAU No dich tant.
FEL. T' afiguras que 's gayre distret aixó de morí desterrat lluny de la meva hermosa patria?
PAU Y qué m' explicas á mí? No t' hi faig pas aná jo!
FEL. Ja ho sé, vull dirte que no hi vaig per gust. Ho vols sabé per qué hi vaig?
PAU No!
FEL. Sent aixís, t' ho diré. Hauria vólgut estalviarte aqueix gran disgut...
PAU Donchs éncara hi ets á temps.
FEL. Pero t' estimo, y 'l callá fora un crim! Me en vaig d' aquesta casa perque no vull... perque no vull. perque no 'm dona la gana de presenciar la vergonyosa comedia que s' hi representa!
PAU Cóm s' enten?
FEL. Mes clá! 'Ls teus nevots son dos canallas!
PAU Felip!!
FEL. Pero que no hi veus? Qué tens pa al ull?
PAU Mal llamp!...
FEL. Qué no comprens que lo qu' ells miman, festeijan y acarician no es 'l parent, ni

l' home, si no 'ls milers de manxegos del teu rich patrimoni?

PAU Felip!

FEL. No coneixes que, quan tu escrostonas un xich 'l pá d' or qu' ells 's volen menjá sensé, estan que no 's poden tenir de rabia?

PAU Felip!... Felip!... (*Comensant á rendirse gradualment.*)

FEL. Si no ho creus, fem una proba. Tracta de llensá algun diner fent de manera qu' ells ho sápigan; tórnat derrotxador encara que sigui per poch temps...

PAU Jo derrotxador? Ni sabría com posarmhi.

FEL. Diverteixte! Fes saltá cada dia uns quants taps de *Möet-Chandon* y júgat uns quants cents duros...

PAU No vull jugá jo! Deu me 'n guart!

FEL. Donchs planta pisos á las boleras com ton nebot Boniquet...

PAU Boleras á la meva edat?

FEL. Si no ho fas are, diré que ni may! Segueix 'ls meus consells y després fixat ab la fila que farán 'ls que tenen la teva mort á mitx coll!

PAU Es á dir que creus?...

FEL. Calla! Una idea millor! Coloca 'l capital á fondo perdut, comprens? Mort tu, mort tothom. D' aquest modo triplicarás la renta: 'ns la menjarém tots dos... y allavoras coneixerás quins son 'ls teus verdaders amichs.

PAU Es possible? Ah, Felip! m' has fet duptar dels nevots!... M' has fet mal al cor! (*Amargat*).

FEL. Avans de marxar, he volgut cumplí 'l meu deber dihent'ho tot.

PAU Quina infamia! Particularment en Perdigó que m' ha fet prometrer mil duros mes! Ah! es que no 'm dona la gana que te 'n vagis, ho sents?

FEL. Es precís, cosí! Convé que marxi, sobretot pe 'l teu repós.

PAU Pe 'l meu repós? No t' entench.

FEL. No veus que á cada punt tindrías disgustos ab 'ls nebots per mor de lo qu' estás fent per mí?

PAU Disgustos, dius? disgustos? Si 'm pasa pe 'l cap tení á casa meva un amich, un parent, no necessito permís de ningú!

FEL. Es clá. Després de tot som cosins...

PAU Germans.

FEL. Y portém 'l mateix nom. Som 'ls dos únichs Manegats que quedan sobre la closca del mon y desde 'l fons dels seus ninxos, tots 'ls Manegats que hi jeuhen, s' alegrarán de veurer que 'ls dos únichs que quedan se saben manegar com uns homes!

PAU Y es ben cert! No 'n quedan mes que dos y encara 'ls volen desunir!

FEL. Total, per qué? Per una miserable qüestió d' interés!

PAU Ah, bons nebots! Es dir que no mes me estiméu pe 'ls quartos? Donchs are no pescaréu ni una malla de lo que os he promés. Y tu, com que veig pe 'l clá que desitjas 'l meu be, no m' abandonarás may.

FEL. Pero cosí!...

PAU Ho vull!

FEL. Sí, sí! Are ho vols y potsé d' aquí un quart... Si 't conech! Si ets tan débil!

PAU Débil? Jo débil? Es dir que sempre m' haig de séntir la mateixa cansó? Malahit siga!... No 'n soch, ni 'n vull ser de débil! Tinch 'l cap mes dú que las pedreras de Montjuich; ho sents?

FEL. Donchs próbaho.

PAU Cóm?

FEL. No escoltant per res als nebots.

PAU T' ho juro solemnement! No tinch mes amich que tu y no 'm deixarás may! Ah! y per ells... res!! Té; pren aixó! (*Li dona tres bitllets de mil.*)

FEL. Ah! bon cosí!... No: encara tinch alguna friolera.

PAU 'T dich qu' ho prenguis!

FEL. Tres mil pessetas! Y no tens pó de?...

PAU No tinch pó de res! Aqui 'ls tens... pst! amágatals! (*Com si hagués sentit soroll.*) Débil, eh? Ja la veurán la meva debilitat! (*Al veure qu' entran 'ls nebots*). (Vés amágatals á la papelera del teu quarto!)

FEL. (Ja están llestos 'ls nebots!) (*Se 'n va*).

ESCENA XIII

D. PAU, PERDIGÓ, ENRIQUETA, LAURA y BONIQUET

BON. Oncle, ja soch aquí.

PAU Ja ho veig! (*Glacial*).

PERD. (Sembla que l'oncle fa 'l posat molt fret).

BON. Y la qüestió de D. Felip? (*A las senyoras*).

PAU En Felip 's queda á casa per sempre.

PERD. (Malo! Malo!) (*Pau 's passeija amunt y avall*).

BON. (Cambi de frente).

PERD. (A terra 'l ministeri!) (*A la Enriqueta*).

ENR. (Deixeume fer).

BON. (Ves, Laura; ajúdala).

LAUR. Oncle, are 'm deya l'Angel lo que vosté vol fer per nosaltres... y...

PAU No: per are no 'm deu las gracias.

ENR. Just; las hi darém mes tart. Are 's tracta de cosas mes importants. Es cert que vosté está malalt?

PAU May m' había trovat mes bé qu' are.

ENR. Axó ho diu per no disgustarnos, pero vosté no está ben bó.

PAU T' asseguro que sí.

ENR. No ho negui. Si fins un estrany ho notaría.

PERD. Y tot se déu á la vida desarreglada que li fa portá D. Felip.

ENR. No es axó. Tu, podent dir mal de D. Félip, ja estás content. 'S veu que t' es antipátich y no tens rahó!

PAU Es vritat.

ENR. D. Felip té un gran cor, estima molt al seu cosí y sentiría que 'l deixés. La companyía de D. Felip es una distracció y fins una necessitat pe 'l nostre oncle.

PAU Tu sí que tens rahó! Al menos no fas com aquest parell que m'aconsellavan que l' enjegués al carré. Pero, per fortuna, ja conech 'l móvil que 'ls guía.

ENR. 'L móvil no pot ser mes natural. 'Ls nostres marits estiman al seu oncle y voldrían veure concentrada en ells tota la seva afecció.

BON. Es cert.

ENR. Y es natural que al veurer preferit á D. Fe-

lip, 's deixin portar per un sentiment de gelosía.

PERD. Molt disculpable.

ENR. Pero fan mal fet d' acusar á D. Felip, del estat delicat en que vosté 's trova; estat que sols prové del seu exagerat trevall. Desenganyis, oncle: estarse vint anys oprimit dins d' una botiga fosca y humida com son casi totas, no pot ser saludable. S' ha de cuidar, oncle, s' ha de cuidar!

PAU No diré que no.

ENR. Vol un bon consell?

PAU Digas.

ENR. Voste volía regalar dos mil duros á cada un de 'ls nostres marits; no es axí?

PAU Tenía pensat...

ENR. Donchs no 'n dongui cap, y guárdisels...

PAU Qué? *(Molt sorprés).*

ENR. Per fé un viatge á Suissa!

TOTS Molt bé! Gran idea! Ben pensat! (*Ab alegría*).

PAU Qué! *(Encara mes assombrat).*

ENR. Pot passar lo que resta d' any á Nissa...

BON. Tornará restablert del tot...

PERD. Y realisará 'l nostre somni daurat de conservarlo fins á mes de cent anys.

PAU Pero... no m' heu dit fa poch que necessitavau aquets diners?

PERD. Déixils corre: també 'ns en passarém!

BON. No hi pensi en nosaltres.

PERD. Procuri per vosté qu' es lo principal.

PAU Ah!... fills meus!... (Donchs que deya l' animal de 'n Felip?)

ENR. Y com que no volém que marxi sol y nosaltres no 'l podem acompanyar, suplicarém á D. Felip que vaigi ab vosté y no 'l deixi ni un minut!

PAU Ah, no! Axó si que no!

PERD. (Bona banderilla!)

ENR. Ho dich perqué si vosté 's posés malalt, ell podría cuidarlo. *(Surt Paulina).*

PAU Ca! De cap manera are ja sé fins á quin punt puch fiarme d' ell. Marxaré cap á Suissa; pero aniré sol.

ESCENA XIV

'Ls mateixos y PAULINA

PAUL. A Suissa vol anar?
PAU Si, Paulineta. Necesito respirár ayres purs.
PAUL. Si no es mes qu' aixó, no cal anar tant lluny.
PAU Vol dir?
PAUL. Si sapigués lo bons que son 'ls ayres del Priorat! Allí per tot arreu trovará vells de cent anys. Y de passada, tindría contents als nebots y nebodas que tant l' estiman, perque ab la comoditat del carril, podrían aná y torná en pocas horas, y trovarse al seu costat en cas d' indisposició.
PAU De manera que vosté creu qu' aquells ayres?... *(Reflexionant y seguint la conversa baix ab ella.)*
PERD. (Aquesta mosseta ho encerta!) (*Baix als altres.*)
BON. (Si l' oncle hi volgués anar, s' aniría desprenent de D. Felip que, dat el seu modo de ser, no voldría enterrarse en un poblet de mala mort.)
ENR. (Allavors l' aniriam á veure tan com voldriam.)
BON. (Sense contar que la vida de camp porta poch gasto. Allí l' oncle economisaría... y tant d' avansat.)
TOTS (Sí! sí! que marxi!) *('S presenta Mascaró en 'l foro.)*
PAUL. Miri: aquí té al comandant Mascaró. Pregúntili que li sembla.

ESCENA XV

'Ls mateixos y MASCARÓ

MASC. Bonas tardes, tothom. Que tal, Sr. Manegat?
PAU Sembla que... no massa bé.
MASC. No mes ho sembla, eh?
PAU 'Ls nebots creuhen qu' estich delicat y... verdaderament, sento certa fatiga...

MASC. Y que pensa fer?
PAU M' aconsellan que marxi á fora.
MASC. Y fan molt bé: no hi ha res tan saludable com 'l camp.
PAUL. Sobretot 'ls ayres del Priorat, que son tan purs!
BON. Y vol dir que á Porrera s' hi está bé?
MASC. Divinament. Allí hi han boscos ab mes llebras y perdius, que pins, alsinas y roures.
PERD. Quinas casseras hi armará, vosté que hi es tan aficionat!
BON. Es un exercici molt bó pe 'l cos!
PAU No dich que no. (*'S va entusiasmant poch á poch*).
ENR. Alló está plé de fincas ab uns jardins qu' encantan.
MASC. Precisament l' amich Lafont, 'l papá de la Paulineta ne té una per vendrer, que al Sr. Manegat li vindría com l' anell al dit.
PAUL. Hi ha un jardí que may s' acaba y un hort que dona de tot per l' anyada.
PERD. Vol res més agradable?
LAUR. Es tan bó lo que cull un mateix!
PAU Es ben cert. Será una ximplesa si voleu; pero basta qu' un hom' s' ho culli, perque li sembli milló! Y 'ls voltants del poble son bonichs?
PAUL. Preciosos! Hi ha unas vistas com panóramas.
PAU Veu? Per mi la vista es lo principal. Las postas de sol m' encantan!
ENR. Això sí: després de la posta...
PAU No cal dirho: també 'm pondré jo.
ENR. Això es; á fe noneta, perque l' ayre de la vesprada es dolent. No vull pas que se 'ns encostipi!

ESCENA XVI

'Ls mateixos y FELIP

FEL. Qui es 'l que s' encostipa per aquí?
MASC. Bonas tardes, D. Felip.
FEL. Salut, comandant! Cosí, qu' ets tu 'l que t' encostipas?
PAU No senyó! (*Dantli una mala mirada*).
FEL. (Bó! ja me l' han tombat! Trevall perdut!

Tornem'hi que no hem fet res. Y pensar que fa 'l mateix tota la vida!

MASC. Aconsellavam á D. Pau la vida del camp.

FEL. Quin? 'l de 'n Grassot?

BON. No senyó: 'l verdader camp, á vint ó trenta horas d' aquí.

FEL. Tira!

PAUL. A Porrera: al costat de la torre del papá.

FEL. A Porrera? (A la porra 'l voldrían 'ls nebots!) Pero calla! Això es al cor del Priorat, terra del bon ví! Bona idea, Pauet! Bona idea! pel temps de la brema s' hi deu estar bé.

PERD. Per la brema, sí: pero 'l resto de l' any...

FEL. Bah, bah! Sempre hi haurá algun cafetot per allí! *(Animat y viu fins al final.)*

PERD. No: no n' hi ha cap.

FEL. (No hi fa res: 'n conjuminarém un).

PAU Y allí, hi han personas per freqüentarse?

MASC. Hi visch jo, lo meu cunyat Torrents...

PAUL. Allí sí que podrá fer la manilla.

ENR. Sempre ve be: perque quan plou, 'ls dias son llarchs...

MASC. Y encara que plogui! després d' enfangarse fins 'ls genolls, no hi ha res tan bonich com trová un bon foch y un bon dinar.

PAU *(Que com mes va mes s' exalta.)* Es vritat. Una vegada en el Montseny 'm vaig trová en un cas aixís. Un dia que 'm va atrapá un xáfech, vaig demaná hospitalitat á uns pastors. Vaig sopá ab ells entre mitx d' ánechs y tossinos... Era preciós! Oh, la naturalesa! No hi ha res mes gran que l' espectacle de la naturalesa!

PAUL. En el camp tot es bonich!

PERD. La farigola, la ginesta, 'l romaní!...

FEL. 'Ls *schops* de cervesa al mitx del bosch!...

BON. No hi ha dupte: la ciutat no val tant com 'l camp!

MASC. Nó que no 'l val! *(S' exaltan tots).*

PAU Nó! nó!

TOTS Nó! nó!

PAU Mil cops nó! Decidit! A Porrera falta gent. Vull marxá desseguida!

ESCENA XVII

'Ls mateixos y LLUISET

PAUL. (Victoria! 'l seu padrí compra la casa del papá). *(A Lluis).*

PAU (*A Paulina*). Avuy mateix quedarém entesos ab l' amich Lafont. *(A Lluis).* Vull al mateix temps que 'l meu advocat Papell marxi ab mi, per arreglar'ho tot allá dalt.

PAUL. (Veu 'l plan com va sortint?)

LLUISET (Rateta sabia del meu cor!)

FEL. Ja faré pujá uns quants tranquils jo! Quins tiberis armarém! (*Se 'n va al menjador y ompla las copas*).

PAU May havia estat tan content com avuy! *(Expansiu).*

LLUISET Padrí? 'L meu principal senyó Papell m' ha encarregat que li digués que no l' esperi per dinar. Té un assumpto important ab 'l senyor Lafont y no vindrán fins als postres.

PAU Donchs á taula tothom. *(A Lluis).* Ja pots escriure á Porrera que demá al vespre ja hi serém. (*Pau entra al menjador seguit de tots*).

PAUL. He cambiat las targetas de puesto. Vosté seu al meu costat.

LLUISET Oh, angel! Gracias! Gracias!

FEL. A la preciosa salut del noste estimat parent!

TOTS A la seva salut! *(Brindis; animació gran)*

TELÓ RÁPIT

ACTE SEGON

A Porrera. Sala que dona al jardí. Mobiliari rich pero antiquat. Taula á la dreta ab efectes de escriptori. Quadros ab grabats y oleografías. Finestra á la esquerra segon terme. Portas laterals y foro. Forillo de jardí. Mirall.

ESCENA I

D. PAU, PAPELL *y* PLATON. *Tots tres á la porta del fondo examinant l' exterior. En Papell indiferent s' entreté mirant flors y arbres, y per fi entra á la sala examinant 'ls quadros ó mobles.*

PLAT. Y finalment las columnas de ferro van enllassadas; lo qual vol dir que ni vosté, ni 'ls seus succesors la veurán may espatllada. La cuyna y 'l menjador reben la llum per aquellas finestras de la dreta. Qué hi diu? Sembla que no m' enten! Si no m' escolta es inútil que m' escarrassi!

PAU Sí, home, sí! L' entench perfectament. (*Entran.*) (Quín génit! Aquest home es un argenvíu!) Això es la sala que ja l' hem vista.

PLAT. Sí senyor. Are que ja hem visitat 'ls baixos, qué li sembla?

PAU Que no son lletjos. Son bastant ben distribuhits.

PLAT. Bastant? Digui que no poden estar milló.

PAU Confesso que l' interior...

PLAT. Allavors lo que no li fa 'l pés es l' exterior, eh? Vejam, esplíquis: qué 's lo que no li agrada?

PAU No puch dir precisament...

PLAT. Donchs si no ho pot dir, calli y déixis guiar per qui sab més!

PAU (Sab qu' es molt brusco 'l seu colega?) (*A Papell.*)

PAPELL (Sempre es igual; quan pledeija fa 'l mateix.)

PLAT. Finalment, qué hi trova?

PAU Trovo que la fatxada... no es prou... vaja, no fa prou goig á la vista.

PLAT. Es l' istil lo que xoca, vritat? Vosté voldria columnas coríntias... capitells? Voldria arquitectura gótica?... bizantina?... renaixensa? Vejam, quin ordre desitja? Dórich?... toscá?... compost?

PAU Permetim...

PLAT. Si lo que vosté vol es un monument, compri la catedral!

PAU Pero... (Ay! aquest home m' atolondra!)

PLAT. Vol una casa de camp ó un temple? Una casa de camp, no 's així?

PAU Sí, senyor.

PLAT. Donchs compri aquesta y no 'ns amoli més!

PAU No obstant, encara falta... (Home, sab que em carrega bastant el tal senyor Platon?) (*A Papell.*)

PAPELL (Es 'l seu modo. Quan pledeija, no li falta mes qu' aná á trompadas ab 'l tribunal.)

PAU Y vosté? Qué 'n pensa de la casa?

PAPELL Home, no 'n penso rés. Això 's cosa de vosté.

PAU (Trovo que 'l meu conseller, no m' aconsella gayre.)

PAPELL No se si 'm comprén. Jo soch advocat: no soch arquitecto. Vosté 'm fa venir per revisar l' escriptura; no per examinar la finca; que vosté la trovi bonica ó lletja, bona ó dolenta, es cosa de vosté. La obligació meva es vigilá 'ls seus interessos en la forma del contracte de venda. Vull dir qu' aixís que acabi, cap á Barcelona falta gent. Vejam; té alguna observació mes per fé?

PLAT. No 'n té cap d' observació; perque no sen práctich en la materia, lo millor que pot fer es deixarho á la nostra ma com á més competents.

PAU Y ho faig així mateix; pero desitjaria veure al senyor Lafont, perque com á propietari m' explicaria...

PLAT. Ja sab que 'l senyor Lafont te disset plets y no pot deixar ni un moment 'l seu notari. Per aixó he vingut á representarlo. Si no 's fia de mi, díguiho sense cumpliments.

PAU Vol callá, home de Deu?

PLAT. Sápiga que porto tots 'ls negocis de 'n Lafont, ja fa més de vint anys.

PAU Si ho sé perfectament.

PLAT. Donchs seguím la visita. No puch perdre temps, perque demá passat, tot lo més tart, tinch de ser á Barcelona.
(*Comensa á passar y desapareix un moment.*)

ESCENA II

'Ls mateixos, PAULINA *y* CLEMENCIA

PAUL. Bon dia y bon' hora.

CLEM. Senyors... (*Saludantlos.*)

PAU Als peus de vostés, senyoretas. Y 'l senyor Mascaró?

CLEM. No pot trigar. Jo 'm creya trovarlo aquí.

PAUL. Despatxin aquest assumpto, quan més aviat millor, perque volem organisar una gran passeijada y visitá algunas fonts. Qué hi dius, Clemencia?

CLEM. Lo que tu disposis.

PAPELL Donchs acabarém promte. M' he fet acompanyar pe 'l meu dependent principal...

PAUL. D. Lluis?

PAPELL Sí, senyoreta. Y aixís ab la seva ajuda no perdrém tant temps. Are es á Tarragona per las escripturas y vindrá ab 'l senyor Lafont. Aixís que D. Pau hagi acabat de visitar la finca podrém firmar.

PLAT. (*Tornant á sortir.*) Y donchs, que no venen? Qu' haig d' anar sol jo?

PAUL. Cuitin, per Deu! No 'ns fassin esperar.

PAU Deliciosa criatura! Qu' es felís l' amich Lafont! Qué pagaria de tení una filla com vosté!

PAUL. Aixó ray! Casis: veliaquí!

PAU Oh! oh!...

PLAT. (Vol casar l' oncle de la meva pupila? No 'm surtirian pas 'ls comptes!)

PAUL. Está lleig quedarse solter! No hi ha mes; vosté s' ha de casar.

PAU Primé vosté, dimoniet rosa!

PAUL. No senyor, vosté que 's més gran!

PLAT. A propósit; he rebut carta de la Laura, nevoda de vosté y pupila meva. La pobre 'm diu que no 's pot acostumá á la seva ausencia.

PAU Oh, sí! Ja sé que m' estima molt.

PLAT. Mes que tots 'ls altres plegats. 'M consta.

PAPELL Vol dir que 's de tota precisió visitá 'l primer pis?

PAU Home, jo crech que sí, encara no l' he vist. Senyoretas, si 'm donan permís...

PAUL. Li doném, pero per poca estona.

(*Els tres homes se 'n van.*)

ESCENA III

PAULINA *y* CLEMENCIA

PAUL. Are qu' estém solas, digas, Clemencia, qué te 'n sembla de D. Pau Manegat?

CLEM. T' asseguro que hi he parat poca atenció. L' únich que 't puch dir es que sembla molt bona persona.

PAUL. Y no t' equivocas, es la bondat personificada; pero digas: per qué no t' has casat encara?

CLEM. En primer lloch per no separarme de la meva pobre mamá.

PAUL. Pero ja que Nostre Senyor l' ha volguda al cel, 'm sembla qu' are podrias pensarhi.

CLEM. Y 'l meus oncles? Acás no dech considerarme com filla de tots dos? Pensa que 's van sacrificá per mi prenent 'l retiro, tan bon punt vaig quedar sola 'n el mon. Y sobretot, afigurat que 'ls meus oncles, tot adorantse, disputan eternament. Si jo no hi fos, qui els faria fer las paus?

PAUL. Be, pero si 't casessis, crech que 'ls donarias el goig més gran del mon. Precisament ahí en parlava ab ton oncle Torrents, que 'm deya: Lo que 'm desconsolaria més al morir, fora deixar la meva pobre nevoda sola, sense fortuna ni amparo de ningú! Escóltam, Clemencia! Vols que 't casi jo?

CLEM. Ave María puríssima! Qué dius are?

PAUL. Es una malaltía que tinch. Voldría casá á tothom. Digas: vols que 't casi?

CLEM. No veus que casi soch una velleta?
PAUL. Velleta á vint y vuit anys?
CLEM. Mira que tinch cabells blanchs!
PAUL. Vejam!... Y es veritat!... espérat. Ja no 'n tens cap. (*Arrencantnhi un.*)
CLEM. Y que n' ets de nena!
PAUL. Al menos mírat al mirall... vina; si ets mes bonica qu' un sol! Vina!
CLEM. Creume, Paulineta, mudém de conversa.
PAUL. Es dir que ja no 't puch confiá 'ls meus plans, ni dirte que 'm refiaba de tu... per protegirnos á n' en Lluiset y á mi tan bon punt fóssis l' esposa de D. Pau Manegat?
CLEM. Qué dius? Sent axís aquest projecte de casament era cosa seria!
PAUL. Y tan seria!
CLEM. Y 'l marit que 'm destinavas?...
PAUL. Era 'l padrí de 'n Lluiset! Un home guapo!
CLEM. No ho sé: ja t' he dit que no me 'l he mirat ab atenció.
PAUL. Donchs, jo sí. Ahí me 'l vaig estar contemplant mes d' un' hora... y, per mi, es l' home mes guapo del mon!... després de 'n Lluiset.
CLEM. Ets una boijeta!
PAUL. Bueno; no 'n parlém mes! No tinch altre recurs que despedirme per sempre de 'n Lluiset! (*Casi plorant.*)
CLEM. Donchs axó vol dir...
PAUL. Vol dir que D. Pau té uns nevots molt dolents qu' han aburrit á n' en Lluis... y que ja no voldrá adelantarli 'ls diners per comprá 'l *buffet* del seu principal! Mentres que, si tu volguessis casarte ab 'l senyor Manegat, tindrías influencia sobre 'l teu marit y tots hi guanyaríam; comensant per els teus oncles qu' estarían tranquils respecte al teu porvenir; pe 'ls teus pobres que ja no 'ls faltaría res... y per tu, que farías la felicitat de tothom... fins la del teu marit. Pero ja que no ho vols, no 'n parlém mes! (*Plorant.*) 'M quedaré per vestir sants... 'm moriré tísica... y ningú 'n tindrá la culpa sino tu!
CLEM. No siguis criatura. 'M sembla que exageras la situació. (*Surt en Lluiset.*)
PAUL. Ah! no 'm creus? Donchs mira, aqui tens á D. Lluis, pregúntali!

ESCENA IV

PAULINA, CLEMENCIA *y* LLUISET

LLUISET Senyoretas?...

PAUL. Ahont ha deixat al meu papá?

LLUISET S' ha tingut de quedar á casa del seu notari de Tarragona; pero porto una carta per aqueixos senyors.

PAUL. Y la venta de la casa?

LLUISET Tot está fet. S' ha deixat un blanch per lo únich que falta, qu' es la firma del padrí. Un cop hagi firmat, marxem cap á Barcelona.

PAUL. Ja?

LLUISET Quan mes aviat millor.

PAUL. 'M sembla que 'l veig tot desanimat!

LLUISET Perque acabo de sabé una cosa.

PAUL. Qué? digui.

LLUISET Mentres discutían 'l contracte, enrahonava ab 'l notari de Tarragona y hem sortit á parlar del seu papá... y de vosté.

PAUL. Y qué li ha dit?

LLUISET Que 'l seu papá li havía trovat un partit brillant. Un jove de molt bona familia, qu' es advocat y fa un any qu' exerceix ab molta fortuna.

PAUL. Reina del cel! Veliaquí las reticencias del papá! Jo 'm creya qu' havía endevinat 'ls nostres sentiments y feya alusió al nostre amor!

CLEM. Pobre Paulina!

PAUL. Ah! Clemencia de la meva ánima! Tu, que sempre t' has sacrificat per tothom, sacrifícat un xich per nosaltres! Qué 't fora á tu?

CLEM. Pero escóltam, Paulineta. Sabs, per ventura, si D. Pau ha pensat un moment en mí? Si 's por dir que no 'm coneix!

PAUL. No t' ha de coneixer? Al menos li he parlat de tu cinquanta vegadas.

CLEM. Ja es parlar.

PAUL. Veurás: tan com cinquanta... potsé m' he descontat; pero en fi: si ell te demanés per esposa, que dirías?

MASC. (*Dintre.*) Torrents!

CLEM. Qué es?

PAUL. Lo teu oncle Mascaró que crida. (Ja hi caurá. No marxi encara.) (*A Lluiset.*)

ESCENA V

'Ls mateixos y MASCARÓ

MASC. Ahont diable s' ha ficat? Ah! Clemencia! Qué no has vist á ton oncle Torrents, per aquí?

CLEM. Desde la matinada que 's fora.

MASC. Si m' acaban de dir que ja ha tornat! Al menos fa un' hora que 'l busco.

LLUISET Vaig á trová á aquells senyors, que ja 'm dehuen esperar. (Paulina, no mes confío ab vosté.)

PAUL. (Déixiho á la meva ma: després parlaré ab D. Pau.) (*A Clemencia.*) Vols qu' anem á doná una volteta pe 'l bosquet? (*Lluis se 'n va á son temps y la Paulina se 'n va ab la Clemencia.*)

CLEM. Nó: me 'n torno á casa.

MASC. Sí; arríbathi; y si veus 'l teu riffenyo d' oncle, li dirás qu' aqui l' espero.

CLEM. Li diré, ab la condició de que no disputin com tenen per costum.

MASC. No tinguis pó.

ESCENA VI

MASCARÓ, TORRENTS, *ab cigarro puro*

MASC. Ahont rediable se deu haber ficat avuy? Ah! Mireusel! (*Per la finestra.*) Ey! Tu, porch singlá! (*Com responent.*) Sí; puja que 't necessito. Allí s' estaba enfabat devant d' un quadro de... que 's alló? Ah! son fabas primerencas: comprench lo seu enfabament.

TOR. Qué rediastre vols? qué cridas? Qué 's aquest escandol?

MASC. Que feyas allí?

TOR. 'M fastigueijava, igual que si estigués ab tu.

MASC. Ja hi som! Veig que tens mal día avuy. Qué 't passa? En qué pensas?

TOR. Penso... que 'm faig vell... y tu també!

MASC. En efecte; fá alguns días que vam entrar á la major edat.

TOR. Penso que 'l milló día farém l' ánech!...

MASC. Recort de la mort!... Canta que 't daré una figa... Qué n' ets d' alegre!

TOR. Calla salvatge! y déixam parlar ja que 'm preguntas! Com anavam dihent, penso ab tot aixó y penso que quan arrivi 'l cas de que 'ns portin cap á Llevant... una pobre noya quedará ben soleta y desamparada sobre la terra.

MASC. Ah! es ben cert! La meva pobre Clemencia!

TOR. També podrías dir la nostra, si no 't sab greu.

MASC. Conformes; la nostra Clemencia.

TOR. Crech qu' es tan teva com meva, perque tan nevoda es de l' un com de 'l altre... y perque me l' estimo tan com tu... per no dir mes!

MASC. Mentida!

TOR. Parla bé, si pots.

MASC. Vull dir que no l' estimas mes que jo! Ho sents?

TOR. Y qu' has de estimar tu! Volsthi jugar que no has pensat may en 'l seu porvenir?

MASC. Y tu? Si tan hi pensessis, haurías comensat per fé alguna economía.

TOR. Bueno, sí! Tot aixó es cert, mala negada!... Vols que t' ho digui? Donchs tots dos plegats no valém una pipada de tabaco! Té! Si fós de l' Habana l' hauría llensat aixís mateix! (*Llensant 'l puro.*)

MASC. Es ben cert; no som ningú!

TOR. Per fortuna tenim aqui aprop una persona que té cap y cor per tots dos.

MASC. Qui vols dir?

TOR. La Paulineta.

MASC. La filla del senyó Lafont?

TOR. Sí. Y aqueixa criatura hi veu mes ab 'ls seus divuyt anys, que nosaltres ab aquest pam de bigotis que semblan plata y no arriban á llauna. Desde qu' ha arribat, no fa mes que parlarme de la Clemencia y del seu porvenir. M' ha obert 'ls ulls ab tanta de manera, que ja no penso en res mes... y estich tant... no se com... (*S' aixuga una llágrima.*)

MASC. Perque ploras are, tros de *quoniam?* (*Fent lo mateix.*)

TOR. També ploras tu, animal! (*Pausa.*) Y la

cosa no té remey! Las nostras pagas morirán ab nosaltres. (*Pausa.*)

MASC. Donchs, escolta. Sabs lo qu' hem de fer?

TOR. Digas.

MASC. Conservar la paga tant com podrém per la nostra nevoda, fer vida de pagés, menjar pochs talls, y... mira: d' aquí endevant 'ns ficarém al llit á las vuit.

TOR. Y 'ns llevarém al mitx día.

MASC. 'Ns estarém de beure ví.

TOR. Menjarém bledas.

MASC. No pendrém café ni fumarém.

TOR. Y al primer constipat, quinze días al llit.

MASC. Molt será qu' ab aquest método, no arribém á desempescar uns quants anys mes de paga al Gobern.

TOR. A mes d' aixó, t' haig de dir que he tingut un' altre idea.

MASC. Quína?

TOR. Milló dit; qui l' ha tinguda es la Paulineta.

MASC. Per assegurá 'l porvenir de la Clemencia?

TOR. Sí. La Paulina diu qu' es precís casar la nostra nevoda ab D. Pau Manegat.

MASC. Aixó es somniar! Creus que un milionari voldría una noya que no té un xavo?

TOR. Val mes un dit xich de la Clemencia, que D. Pau tot d' una pessa.

MASC. Be; que te'n ha dit alguna cosa aquest fulano?

TOR. No; pero la Paulina m' ha assegurat que avans de vint y quatre horas 'ns demanará la ma de la noya.

MASC. Vaja; no ho crech.

TOR. 'T dich que sí! Encara 'm farás cremar!

MASC. Es qu' al pensar que la noya tindrá un protector y no li faltará res quan tu 't moris!...

TOR. Ey! Ey! Y quant 't moris tu! Perqué vols que't passi endevan, cafre?

MASC. Aixó no! Deu no vullga que jo vegi la tèva mort!

TOR. Vinam aquí, mussol! (*Enternits y abrassantse ab ánima.*)

MASC. Deu ens dongui vida per estimarnos...

TOR. Y per ser l' apoyo de la nostra nena! (*Pauseta.*)

MASC. Vaja: ja hem repapiejat prou per avuy. Are anemla á buscar. Avuy fa bon sol y 'ns passeijarém tots tres fins á l' hora del ápat.

TOR. Calla! Are ve la Paulina ab D. Pau.

MASC. Donchs conversió á la esquerra. (*Se 'n van per la esquerra y axís que la Paulina y don Pau han entrat en escena pe 'l foro dreta, torna á sortir Torrents y fa signos á la Paulina dihent baix:*)

TOR. Tornaré! tornaré!

ESCENA VII

PAULINA, D. PAU

PAU (*Capficat sense haber vist als comandants y com seguint una conversa.*) En efecte, Paulineta. Per lo que vosté 'm diu, conech que la Clemencia es una senyoreta de totas prendas.

PAUL. Ja ho crech! Si hi ha al mon una noya que li convinga per esposa, es la Clemencia y cap més!

PAU No dich que no: pero... 'ls meus nevots...

PAUL. Ab ella viuria tranquil y fora molt ditxós.

PAU Mare de Deu! Ho crech! Pero... 'ls meus nevots...

PAUL. Y quina ciencia per portá una casa! Es endressada, estalviadora, bondadosa... sobretot bondadosa!

PAU M' agradaría molt: quin dupte hi ha? pero 'ls meus nevots...

PAUL. Y déixils corre 'l nevots! Ells son casats y no 'l poden privar de fe 'l mateix, si vol!

PAU Naturalment, pero deu haber de compendrer que 'ls pobres es desviuhen per mi y m' estiman com si 'ls fos pare.

PAUL. Y qué?

PAU Qu' estan gelosos del meu afecte: gelosos com tigres! Per exemple; un día van notar que profesaba certa amistat al cosí Felip. Donchs tots ells volian que 'l tregués de casa.

PAUL. Y ab el seu fillol Lluiset, també deu passá lo mateix.?

PAU Igual. Creurá que no m' atreveixo á tenir gos ni gat? N' estarian tan gelosos, que potsé foran capassos d' envenenarlo y tot! Ja ho veu si m' estiman.

PAUL. Y tan si ho veig! (Pobre senyor!)
PAU Ara calculi si m' arribés á casar! S' engelosirian ab tanta de manera de la meva esposa...
PAUL. Que potsé l' envenenarian, vritat?
PAU Ave Maria! Qué diu are?
PAUL. Com que l' estiman tan!...
PAU En fi, qué li diré? Fins crech que 'ls costaria una enfermetat.
PAUL. Donchs á mi 'm sembla que 'ls judica malament y que estarian molt satisfets de veurel al costat d' una muller carinyosa, fidel, atenta als seus debers...
PAU Francament; no ho crech.
PAUL. Vaya, no 'ls fa justicia y si ells are 'l sentissin...
PAU Pera 'mor de Deu y 'ls Sants! no 'ls parli may d' aixó! Se 'm menjarian viu!
PAUL. Be; ja ho veig! Estimantlo tant...
PAU Perxó no 'ls vull donar cap disgut.
PAUL. Vol dir que 's disgustarian al veurel ditxós?
PAU Nó: pero 'ls faria pena veurer que dech la felicitat á una persona extranya á la familia!
PAUL. Donchs digui que l' estiman per ells y no per vosté! (*D. Pau comensa á duptar.*)
PAU No 's pensi: algo hi ha d' aixó!
PAUL. Allavors son uns egoistas!
PAU Potsé sí qu' ho son!
PAUL. Y vosté sacrifica la seva felicitat... fins la seva vida, per un egoisme semblant?
PAU (Y té rahó! Verdaderament, jo m' he sacrificat! Y si al cap de vall tingués ganas de casarme, ab quin dret s' hi oposarian?) (*Es queda capficat.*)
PAUL. (Ja va cedint!)

ESCENA VIII

D. PAU, PAULINA, TORRENTS

TOR. (Qué tal? Está decidit?) (*A Paulina.*)
PAUL. (No encara.)
TOR. (Ah, no? Donchs no 'l vull ni regalat!)
PAUL. (Pero escoltim!)
TOR. (Qué s' ha pensat aquest beneyt? Tractantse de la Clemencia, no tol-lero...)

PAUL. (Calma, comandant. Deixim fer á mí y tot anirá que ni ab rodas.)

TOR. (Bueno, donchs, tinguém calma.)

PAU (Positivament, aquí 'l sacrificat soch jo!) (*En Torrents mou una cadira fent soroll y D. Pau que no l' havia vist, repara en ell.*) Hola! 'L senyor Torrents per aquí?

TOR. Servirlo. (*Un xich brusco.*)

PAU Y com está de salut?

TOR. Malament, gracias!

PAUL. En aquest mateix instant, parlavam de la seva nevoda.

TOR. Favor!...

PAU Y la Paulineta 'm contaba cosas que demostran qu' es una molt bella persona.

PAUL. Li deya que, per ser la primera de totas las noyas casadoras, no li faltan mes que dos cosas.

TOR. Quínas? Qué li falta á la nostra Clemencia?

PAUL. En primer lloch la riquesa.

TOR. Ah!... Es vritat!

PAU Las virtuts valen mil cops més que la fortuna.

TOR. Te rahó vosté! (Aquest home no es tan beneyt com me semblava!)

PAUL. Y després la noblesa.

TOR. La noblesa, la noblesa!... Si la Clemencia no ha tingut antepassats il-lustres y gloriosos, en cambi te dos oncles que son de la fusta que 'n produheix.

PAUL. (Ja ho sabia que 'l faria parlar.)

TOR. Es cert que nosaltres dos no tenim massa instrucció; jo sobre tot, y me 'n alabo. Es vritat que varem comensar de soldats rasos; donchs ab tot y aixó hem fet la nostra carrera y hem guanyat tots 'ls graus á rahó de ferida per cada un sobre 'ls camps de batalla.

PAU Aixó es molt honrós!

PAUL. Ja ho crech!

TOR. Hem de dir que... are com are, no fem gran papé á la societat...

PAUL. No sigui tan modest, comandant, y recordis de l' últim ball de beneficencia donat á las casas consistorials de Tarragona. Afiguris, D. Pau, qu' allí estaba reunida tota la aristocracia, La de la sang y la del capital. Donchs quan 'l comandant Torrents va en-

trar ab 'l seu frach cordat, 'l seu bigoti blanch, la ferida al front y, entre altres, la creu llorejada de San Fernando sobre'l pit...

PAU Ah! La creu llorejada!... 'L felicito y lo admiro!

PAUL. 'L comandant Mascaró també la lluheix.

TOR. La varem guanyá 'l mateix dia.

PAUL. La Clemencia anava entre mitx dels dos vestida de blanch. Donchs la entrada al gran saló de la simpática senyoreta qu' es la Providencia dels pobres del país, y dels dos venerables militars ostentant 'ls símbols de l' heroisme y del honor, va produhir un efecte mágich. Senyors, senyoras... tothom va alsarse saludantlos respectuosament. Jo estava tant impresionada, que las llágrimas 'm saltavan dels ulls sense poguerlas contenir.

PAU En efecte, devía ser conmovedor!

PAUL. Vritat que sí? No era precís preguntarli perque ja veig que també l' hi espurneijen els ulls!

PAU Que vol ferhi? Soch extremadament sensensible y are 'm representava aqueix cuadro com si m' hi trovés.

TOR. Tóquila senyor Manegat! Vosté es un home de cor!

PAUL. Aquell dia la Clemencia va ser la reyna del ball y no hi habia senyora ni senyoreta entre las mes nobles y mes ricas, que no enveijés la bellesa y la gloria de la pobre orfaneta!

PAU Oh, sí! Comprench que 'l marit de la senyoreta Clemencia fora l' home més ditxós del mon!

PAUL. Vritat que sí?

PAU Y confesso que... si ella volgués consentir...

PAUL. Próbiho!

PAU Hum! Hum! Vol escoltarme senyor Torrents?

TOR. Parli.

PAU Jo desitjaria... ambicionaria...

PAUL. (Valor!)

PAU (Es que no sé com dirli!)

PAUL. (Cuiti, home, cuiti!

PAU ('M fa riure vosté! Jo no hi estich fet á demaná noyas!)

PAUL. (No deu sé pas tan difícil!)

TOR. L' espero, D. Pau!

PAU (Bah! 'L nó ja 'l tinch.) Vaig á dirli la cosa senzillament.

TOR. Mes val aixís.

PAU Comandant! Si un home de be, duenyo de una bonica fortuna honradament adquirida, li demanés la ma de la nevodeta... li concediria?

TOR. Hum! Això pot dependí de...

PAU De qué?

TOR. D' un grapat de cosas. Primerament, que... sent honrat com diu, prometés ferla tan ditxosa com ella mereix.

PAU Es evident.

TOR. Que fos rich per dos, perque la nena no te rés.

PAU Conformes.

TOR. Y que no visqués gayre lluny, perque tant en Mascaró com jo, no podriam passar sense veurerla sovint.

PAU Y 's compren molt be.

PAUL. (Veu si es fácil? Are fassi la demanda.)

PAU Donchs be, comandant! Soch un home honrat, tinch bon génit, vintiquatre mil duros de renda y compro la casa del senyor Lafont per viure en aquest país. Creu vosté que reuneixo totas las condicions?

PAUL. Vaya si las reuneix!

TOR. Primé hem de veurer...

PAUL. Si tot está vist!

TOR. Poch á poch. Necessitém 'l consentiment de 'n Mascaró... y sobretot, 'l d' ella.

PAU Es molt just, pero puch esperar que vosté... per la seva part...

TOR. 'L meu, estonas há que 'l té.

PAU Ah comandant! *(Ab efusió.)*

TOR. Jo no sé mentir y dech dirli francament que vosté no 'm desagradava; pero quan he vist que 'ls ulls li brillavan al sentir la relació que li contava aquesta nena, he pensat: Aquest mestre 'm va del tot.

PAU Ah! no sé com agrehir... Oh! comandant!

TOR. Vamos, vamos; no s' emocioni. No solament vosté 'm vá, sino que també anirá á n' en Mascaró. Y com que jo no gasto ceremonias, m' en vaig á combinar la cosa ab

en Mascaró per parlarne tot seguit á la nena. Vosté fa patxoca, está ben conservadot y encara fará un marit presentable; per lo tant, tingui esperansa. No li dich res mes.

PAU Ah! Comandant! comandant! (*Mes conmogut.*)

TOR. Mol bé! molt bé! Ja 'm dará las gracias quan sigui casat. Vaig á preparar l' atach. Hasta després. (*Se 'n vá depressa.*)

ESCENA IX

PAU, PAULINA *y al final* LLUISET

PAU Vaya un home mes corrent! Quina franquesa! quina cordialitat!... y sobre tot quina llealtat! No 'm creya pas trovar una familia mes agradable! Positivament, estich satisfet d' haver vingut en aquet país. Si fins crech que la Providencia ha guiat 'ls meus passos!

PAUL. Vritat que sí?

PAU Paulineta... li deuré la meva felicitat!

PAUL. Y vosté la fará ben ditxosa?

PAU Li juro! Avuy mateix comensaré las dil-ligencias. En Lluiset y 'l seu principal correrán per mi. Tinch una alegría que no había experimentat anys há! 'L meu cap está plé de projectes colossals: vaig á comprar tot 'l poble!

PAUL. No será pas ab 'l dot de la Clemencia, perque ja sab que no té rés.

PAU Té las sevas virtuts que son un tresor! (*Dantse un cop al front.*) Ah! y de dot no n' hi faltará. Jo soch aixís: quan m' hi poso, es per ferho bé. Vosté queda invitada á la boda. Vull fer ballá al Sr. Lafont, als oncles de las creus, fins vull que ballin aquell parell de curials que trigan tant á ferme firmar.

PAUL. D. Pau, li dech mil satisfaccions. 'M pensaba que no tenía carácter... y are...

PAU Veu que me 'n sobra vritat?

PAUL. Y si els nevots hi trovessin que dir?

PAU 'Ls enjegaría al botavant!

PAUL. Molt ben fet! Ah! Ja tornan aquells senyors.

PAU Donchs á firmar y fora mals de cap.

PAUL. Això es. Are 'l deixo ab ells. (*Apareix Lluiset.*) Vaig á parlá ab la Clemencia.
PAU Sí: fàssim aquest favor.
PAUL. (Hem triunfat! 'S casa ab la Clemencia!)
LLUISET (Quina sort!)
PAUL. Fassi que firmi prompte. Jo aviat seré aquí ab tots plegats. (*Se 'n va.*)

ESCENA X

D. PAU, PAPELL, PLATON *y* LLUISET

PLAT. D. Pau, hem examinat detingudament las escripturas, junt ab tota la documentació que 'l dependent de l' advocat de vosté ha portat de Tarragona y podem dir que ja no falta mes qu' omplí algún blanch y firmar. Don Lluis, pósis aquí y prepariho tot. (*En Lluiset s' assenta devant d' una taula y estent els papers.*)
PAU Y 'l meu advocat, qué hi diu ab tot això?
PAPELL Que tot está corrent y que pot firmar.
PAU Tant qu' hauria volgut veure al senyor Lafont!
PLAT. Que tan Lafont y Lafont! No sab que 's queda á Tarragona? Aquí te la seva carta. No li he dit cent cops que soch el seu apoderat general?
PAU Ja ho sé.
PLAT. Y donchs?
PAU Be, home: no s' enfadi! Tinch culpa.
PLAT. Donchs si te culpa firmi y acabém.
PAPELL Si vol que procedim á una lectura...
PAU Nó: no 'm faría cárrech de rés. Tinch altres cosas al cap. (*Agafa la ploma.*)
PAPELL Ho deya per la formalitat.
PAU Vostés sempre ho fan be. Ah!
PLAT. Qué li passa? Un' altre aturada?
PAU Es que... com que la finca no es per mí...
PLAT. Qué no es per vosté? Ab quin estirabot surt are?
PAU Es un regalo que vull fer.
PLAT. Una donació?
PAU Això es.
PLAT. A quí? A la seva nevoda? Al seu nevot?
PAU Ca! No senyor.

PLAT. Donchs á la Laura, la meva pupila? (*No deixan ficar basa á D. Pau.*) Si es aixís; sab que fa una gran acció?

PAU Déixim parlar.

PLAT. Es una bona noya, que l' estima mes ella sola que tots els altres plegats. Pero com que 's casada, necessita 'l consentiment del seu marit don Angel Boniquet, per aceptar la donació. Déixiho per mí; jo me 'n encarrego.

PAU Déixim dir, home!

PLAT. No parli mes. Ha fet molt be y pot firmar. 'L negoci es magnífich y 'l senyor Lafont l' ha tractar d' amich.

PAU Donchs me 'n alegro. Qué hi diu vosté?

PAPELL Jo, res. No es cosa meva.

LLUISET Donchs vaig á omplí els blanchs.

PLAT. Afegeixi la fórmula de donació.

LLUISET Noms y apellidos del venedor senyor Lafont... del comprador senyor Manegat...

PLAT. Y 'ls de la Laura qu' es la agraciada.

PAU Alto! No senyor.

PLAT. No acaba de dir?...

PAU No he dit res, jo! Pero are ho diré. La agraciada, es la senyoreta Clemencia Mascaró y Torrents.

TOTS Com?

PAU Aquesta propietat será 'l dot de la meva esposa.

TOTS La seva esposa?

PLAT. Com s' enten? Vosté 's casa?

PAU Ab la senyoreta Clemencia... si ella hi consent.

ESCENA XI

'Ls mateixos y PAULINA *y al final* MASCARÓ *y* TORRENTS

PAUL. Jo li responch que sí! (*Rápit fins al final.*)

PAPELL Don Pau, 'l felicito sincerament. Es una persona de totas prendas.

PAU Donchs firmem... (*Firma.*) Y ja está feta la gracia. Lluiset, encarrega 't de fer legalisar aquesta donació.

PLAT. Pero y 'ls nevots?

PAUL. Si estiman realment al oncle, s' alegrarán molt de la seva felicitat.

PAU Naturalment.

PLAT. (*Baixant al prosceni.*) (Allavors el marit de la Laura ja no hereda y deixa arruinada á la meva pupila, que tornará á caure á costellas mevas!)

PAUL. Ja ho sab: la Clemencia consent... y aquí té als seus oncles que venen á donarli la noticia oficial.

PAU Oncles del cor! (*'S reuneixen al foro don Pau y ells s' abrassan ab molta animació.*)

PAUL. (*Corrent á la taula ahont s' está en Lluiset.*) (Ja som felissos!)

LLUISET (Rateta sabia meva!)

PLAT. (Vaig á escriure als nevots perque pujin volant! No hi ha més: aquest casament no es fará!) (*Quadro.*)

TELÓ RÁPIT

ACTE TERCER

La mateixa decoració

ESCENA I

PERDIGÓ, BONIQUET, ENRIQUETA, LAURA y UN MASOVER. *'Ls nevots y nevodas van de viatje.*

MASOV. No senyora: ningú s' ha llevat encara. Ahí va haberhi un gran convit que no 's va acabar fins á las nou del vespre.

ENR. Probablement el banquet d' esponsals. Está be: avisi al senyor Platon que donya Laura, la seva pupila, es aquí.

MASOV. Es que també es al llit, senyora.

ENR. No importa. Ja 's llevará.

MASOV. Está molt be. (*Se 'n va.*)

ENR. Casarse á la seva edat! S' ha vist may bojería semblant?

PERD. Cálmat dona, cálmat!

ENR. Oh! Com ho dius tú? Qué no has sentit aquell pagés? Ahí vespre hi va habé un gran banquet; un festí donat sens dupte á ne 'ls parents de la futura esposa.

BON. Y qué?

ENR. Que si tu haguessis vingut tot seguit á casa al plegar de la Bolsa, en lloch d' anar... Deu sab ahont, lo mateix que 'l meu senyor marit, hauriam arrivat aquí ahí vespre en lloch d' arribá aquesta matinada, y potsé encara hauriam pogut aturar la marxa de las cosas.

LAUR. La Enriqueta te rahó. Ahont te vas ficá ahí?
BON. A una Junta d' accionistas.
ENR. Sí; accionistas ab fandillas.
LAUR. Oh!
BON. (Fes callar la teva dona si pots!)
PERD. (Si puch: are ho has dit tot.)
BON. Ay! Estich tot cruixit del tren!
ENR. Y qué 'n dirém de nosaltres?
BON. Vosaltres? Jo crech que sou de ferro. (*Se alsa y se 'n va devant d' un mirall.*)
ENR. Lo que 's de ferro, es la meva volunta.t Y aquest pagés que no torna!...
BON. Qui 'm podría dir si hi ha un barbé en aquest país? Estich fet un bandoler!
ENR. Are pensas en aixó, tú? Qué potsé has donat cita á la senyora del vagó, ab la que has fet tan el ximple?
BON. Qüestió de matá horas, sabs? (*Ab fatuitat.*)
LAUR. Ja ho he vist com li feyas l' ullet! (*Gelosa.*)
BON. Quí? Jo? Ella me 'l feya á mí!
PERD. Que n' ets de vanitós! Sembla mentida que...
BON. Donchs ja 'm pots creurer. Y era guapota, vritat?
LAUR. Pot ser fins t' ha dit ahont anava y tot! Angel, tu 'm vols matar!
ENR. En lloch de tirar floretas á una desconeguda, hauria valgut mes buscá un bon medi per conjurá 'l perill que 'ns amenassa.
LAUR. Calla! Aquí tens al senyor Platon.

ESCENA II

'Ls mateixos y PLATON

PERD. Ditxosos ulls! Qué diable feya?
PLAT. Per amor de Deu! Be tinch de presentarme ab calsas!
ENR. Al menos hem perdut un' hora!
BON. Digui, digui! A quín punt han arribat las cosas?
PERD. 'L mal es tan grave com vosté indica en la seva carta?
PLAT. A n' aquestas horas don Pau, está completament agarrat al matrimoni. Ahí durant el banquet els seus ulls no 's van apartar de la Clemencia.

ENR. Cap á las sevas vellesas!... Vaja; no me 'n se avenir.

PERD. Pero qui li pot haber ficat al cap aquesta insensata idea?

ENR. Quí vols que sigui? Aquells dos intrigants: els oncles Mascaró y Torrents.

BON. Quín dupte hi ha?

PLAT. Si son ells, els asseguro qu' han ben sapigut portá 'l barco á port.

PERD. Y la tal Clemencia fa un negoci rodó!

LAUR. Ja ho crech!

BON. Tampoch el fan dolent els oncles.

LAUR. Pero com s' ho haurán arreglat?

PERD. Com es possible que l' oncle, s' hagi deixat enrotllar aixís?

ENR. Ja sabs qu' á l' oncle, per desgracia, se l' enrotlla de qualsevol manera.

BON. Si es de 'l últim que li parla!

PERD. Está escrit que 'l pobre manso llaurará sempre per allá ahont vullga tothom.

BON. Ja 'n sabs alguna cosa tú!

PERD. Qué vols dir?

BON. Y l' Enriqueta també.

ENR. Cóm?

BON. Tots sabém las cantitats que li heu sabut desempescar.

PERD. Es fals!

ENR. Pots ben parlar tú, que sempre l' estás crucificant ab els teus empréstits.

PERD. Pero ja vindrá dia que se 't descontarán.

BON. Y á tú també!

PERD. Y quant arribi l' hora de partir la herencia...

PLAT. Axó es! Cridin, disputin, baladrejin!... Arrénquinse la pell de l' os! Qué no han comprés la meva carta? Qué no saben á quin punt están las cosas? Vritat es que no 'ls he fet saber qu' aquesta casa ahont se trovan en aquest moment, ha sigut comprada y pagada, en nom de la senyoreta Clemencia, per don Pau, que d' aqueix modo li ha fet un dot...

TOTS Cóm! Qué diu! (*Estupor de tots.*)

PLAT. Y que en aquestas horas es redactan els capitols matrimonials á Tarragona, en quals capitols l' esposa de don Pau queda duenya y senyora dels bens del seu marit.

PERD. Una donació inter-vius!
PLAT. Encara més!
BON. Tots els bens haguts y per haber, pe 'l que quedi?
PLAT. Aixó mateix.
PERD. Es precís qu' aquest matrimoni no 's porti á cap!
PLAT. Donchs no perdin temps, perque la cosa va que vola. Ara ja están avisats.
ENR. Es natural: aquesta bona gent te por que la fortuna no 'ls fugi de las mans.
BON. Y, quí sab? Potsé hi han motius amagats, perqué 'l negoci 's realisi depressa.
ENR. Ja podria ser!
BON. Tal vegada á ne 'ls dos guerreros la nevoda els fa nosa.
ENR. En 'l poble hi han bons mossos...
PLAT. Oh! Oh! Oh! (*Esgarrifantse del giro que pren la conversa.*)
BON. Y un bon matrimoni, casi sempre treu de apuros á una noya honrada com aqueixa.
PLAT. En quant aixó, jo responch de la virtut de la senyoreta Mascaró!
PERD. Qué sab vosté?
PLAT. Aqueixa senyoreta no ha deixat may la seva casa ni 'ls seus oncles, y ha rebut una educació brillant!
ENR. (*Ab ironía.*) Donchs si es una senyoreta tan perfecte com diu, será precís que l' ajudém en tot y per tot!
PLAT. No dich aixó.
ENR. Y firmá á ulls cluchs la seva felicitat y la nostra ruina!
PLAT. Aixó tampoch.
BON. 'S veu que á vosté l' han tombat!
PLAT. A mí?
PERD. Es qu' aquets soldadots la saben molt llarga.
BON. Veurás: quan menos tenen táctica.
PLAT. Quan pugui parlar, ja avisarán.
ENR. Y vosté, com si ho veya, será capás de sacrificalshi fins la seva pupila! La pobre Laura!... Pero parla, tú! Móute! Semblas una encantada!
LAUR. Qué vols que digui, si no hi entench rés!
ENR. Donchs obrarém sense tú, y 'ns passarém si tan convé del teu tutor. Entre l' Angel, el meu marit y jo...

PLAT. Alto! Y jo y la Laura!

LAUR. Just; per qué tampoch renuncio 'ls meus drets.

ENR. Gracias á Deu que 't despertas!

PERD. Reasumint: qu' hem de fer per impedí aquest matrimoni?

BON. Tinch una idea!

PERD. Vinga.

BON. 'L gran qué, fora tallar l' herba sota 'ls peus de l' oncle.

PERD. De quín modo?

BON. Seduhint la noya; comprometentla. Si voleu jo me 'n encarrego.

LAUR. Nó! Això si que no ho vull!

ENR. Ets un ximple acabat!

BON. Qué voleu qu' os digui? A mi 'l recurs me agradava.

LAUR. Angel meu! No 'm fassis patir. (*Abrassantlo.*)

ENR. Feume 'l favor tots dos d' anárvosen al colomá. Aquí tractém de cosas sérias.

PLAT. Volen saber la meva opinió?

TOTS Sí! Sí!

PLAT. Donchs no 's fiquin en rés... y fins tractin de fer bona cara á la senyoreta Mascaró.

ENR. Amigo! Vosté si qu' ho encerta! No 'ns faltaria altre cosa!

PERD. Calla, dona! Déixal esplicar.

PLAT. L' impediment no pot ni deu venir de vostés. Mes aviat ha de venir de don Felip que, en apariencia, está desinteressat en la qüestió.

BON. Es cert!

TOTS Sí! Sí!

PLAT. Per qué no l' han fet pujá ab vostés?

PERD. Y trovarlo? Desde que l' oncle li va doná diners no ha dormit mes á casa.

PLAT. No obstant, quan vaig escriure á vostés, vaig fer lo mateix ab ell.

BON. Quán?

PLAT. Avans d' ahí.

PERD. Y qué li deya?

PLAT. Que pujés tot seguit, qu' aquí feya falta. Per això m' estranya que no hagi arribat.

ENR. Ditxós Felip! No hi ha cuidado que vingui quan pot fer falta. Si 'ns molestés ó 'ns pogués perjudicar ja fora aquí!

BON. Volen que m' arribi al telégrafo y li possi un parte?

TOTS Sí.

FEL. Costas las de Porrera!... (*Presentantse cantant al foro.*)

TOTS Don Felip!

ESCENA III

'Ls mateixos y FELIP

FEL. Jo mateix. (*A Platon.*) Ahí 'l vespre vaig rebrer la seva carta, aquest dematí he agafat el tren y aquí 'm té á las sevas ordres. Qué no 'ls ve de gust la meva presencia? (*Als altres.*)

PERD. Al contrari, ben vingut siga!

FEL. Qué? (*Molt sorprés.*)

BON. 'L cel l' envia!

FEL. Qu' está de broma vosté!

ENR. L' esperavam ab anhel!

FEL. Donchs... aixó vol dir que 'm necesitan.

BON. Y tant!

ENR. Molt!

FEL. (Quín Sant s' ha trencat el coll?)

LAUR. Vosté es la nostra única esperansa!

FEL. Aném al grá. Qué passa?

ENR. Passa que l' oncle se 'ns casa.

FEL. Qué 'm diu, santa cristiana? Donchs me 'n alegro molt! Farém tiberi, riurém, ballarém, mourém xerinola!... A mí 'm va molt be!

PLAT. (No mes pensa ab aixó.)

PERD. Sí; pero á nosaltres no 'ns va de cap manera.

FEL. Calla!... y tenen rahó! No hi havia caigut! Un cop casat l' oncle, adeu herencia! Esperansas *volaverunt!* (*Cops al ventre de 'n Boniquet y de 'n Perdigó.*) S' han acabat las aventuras! Bona nit las especulacions!... Comprench molt be aquest disgust general!

ENR. (Ay! Aquest home 'm repugna!)

PERD. Amich Felip: si volém defensá 'ls nostres drets, no ho fem pas precisament per nosaltres.

FEL. Volen callar? Ja ho sé qu' ho fan pe 'l bisbe! Aixó ni s' ha de dir!

BON. No sé si 'm comprén: nosaltres som casats...

FEL. Y 'l milló dia poden venir criaturas... y aqueixos pobres ignocents... Ah! Molt be! Molt be! (*Com aixugantse una llágrima.*) M' han arribat al cor! *Rihent de repent.*) Ja! ja! ja! Qué la saben llarga!

ENR. Don Felip!

FEL. Y á mi 'm venen á explicá aquestas martingalas? Vaja, siguin franchs un cop á la vida! Diguin que lo que vostés estiman no es tan l' oncle com els seus *marujus!*

PERD. Amich Felip: no sé si 'm compendrá...

FEL. Sí senyor, que 'l comprench: avans d' obrí la boca y tot. Vaji dihent pera aixó.

PERD. Quan un no te mes qu' un parent que se 'l cuida ab tanta sol-licitut!...

FEL. Es molt trist haberlo mimat y cuidat per que un' altre 's menji la poma! Estém conformes!

ENR. (Quina humillació!)

BON. Oh! Don Felip!

PLAT. Permetin; aquí no 'ns enteném. Don Felip vol franquesa y te rahó. Anem donchs al assumpto. La familia s' ha refiat sempre de l' herencia del oncle Pau. Aquesta herencia li perteneix legalment y no se li pot exigir que renuncïhi de bon grat á vint y quatre mil durassos de renda anual. Parlo clá?

FEL. Com l' *Anís del Mono*. Tiri endevant.

PLAT. 'Ls nevots no convé que 's fiquin en res y han pensat en vosté per realisá 'l seu plan.

FEL. Molt be.

PLAT. Aquí l' interés de tots es el mateix.

FEL. Fássimho veure aixó!

PLAT. Si 'ls nevots tenen esperansas, vosté ha tingut sempre realitats. Vosté ha viscut fins are ab l' esquena dreta...

FEL. Y sempre hi viuré si no tinch cap desgracia. Avans de veurem jeperut, val mes que Nostre Senyor m' envihi... cent mil duros.

PERD. (Ja hó veyeu: no hi ha formalitat!)

PLAT. Vull dir que vosté ha viscut fins avuy á costas del seu cosí...

FEL. Permetim...

PLAT. Vosté no ha tingut may fortuna, vosté no vol trevallar y está avesat á ficá má á la caixa del dit cosí. (*Com si fos á la Audiencia.*)

FEL. Ey! ey! ey!

PLAT. Ho sento, pero soch home de negocis, y del pá sempre 'n dich pá. Creu vosté qu' un cop casat, don Pau seguirá fentli bona vida? Nó; perque la esposa y la familia de la esposa, será sempre un obstacle entre ell y vosté. Resultat final: que vosté 's queda de aquesta feta al carré y sense recursos.

FEL. Aixó pot ben ser vritat. (*Gratantse l'aurella.*)

PLAT. Mentres que si don Pau no 's casa y segueix vivint com fins are, 'l mateix estat de cosas subsisteix y la situació respectiva de cada hu continuant del mateix modo, no hi ha cap interés lesionat. *He dicho.*

FEL. *Y el tribunal apreciará las conclusiones...*

PLAT. Dispensi, pero la costum del foro...

ENR. Ah, Don Felip! Si en aquesta ocasió volgués servirnos, es convenceria de que no tracta ab ingrats.

FEL. Vol dir? (*Sempre irónich.*)

PERD. Si vosté desfá aquest casament, el dia que ens veurém en possessió de la nostra fortuna...

BON. Cada hu de nosaltres li assegurará una pensió de...

FEL. Amichs meus! no 'm parlin d' aixó per amor de Deu! Jo podré riurem de tot, podré se un calavera, un tarambana... pero may!... may especularé sobre la mort dels altres!

PERD. Es que...

FEL. En Pauet es un bon minyó que estimo molt per ell y no pe 'ls diners que 'm dona; y si demá per demá 's morís 'l ploraria ab tot 'l sentiment del meu cor; per lo tant no 'n parlém mes y fem punt final. Tant si 'ls deshereda com nó, jo no n' haig de fer res, perque si vostés no m' estiman gayre, jo no 'ls estimo gens. Vol dir que estem en paus.

PLAT. No obstant, aqueix matrimoni...

FEL. Aixó ja es un punt diferent. En Pauet era felis aprop meu... y no 'm dona la gana que li robin la felicitat que jo li proporciono. Jo ja 'l tenia mitj educat y fora llástima qu' are me 'l vinguessin á desencaminar.

PERD. Molt ben dit!

FEL. Pero si jo 'm sacrifico formantlo y educantlo, sápigan que no ho faig per vostés.

BON. Home, gracias!

FEL. Jo trevallo per ell y per mí.

ENR. De tots modos, vosté desfará aquest ridícul casament, vritat?

FEL. Com un bolado! Vaya si 'l desfaré! Pobre cosí! Separarnos!... Qué fora d' ell, si no 'm tingués aprop?

LAUR. Ara ve l' oncle.

PLAT. Donchs me 'n vaig: no vull pas que 's pensi que jo 'ls he avisat. (*Se 'n va.*)

PERD. Sí! sí! Vágissen.

BON. Y are, apuntalemnos be.

ESCENA IV

'Ls mateixos menos PLATON; D. PAU. *Felip pren un diari y durant lo que segueix sembla qu' está molt afectat ab la lectura. D. Pau entra sense reparar en ningú.*

PAU Decididament; com mes va mes satisfet estich d' aqueix matrimoni. La Clemencia val un mon, y crech que serém felissos del tot. (*De repent cambia l' expressió de la seva cara y 's queda molt preocupat. Mentres diu lo que segueix, s' assenta.*) Pero y 'ls nevots? Qué dirán quan ho sápigan? Ja ho sé que tots ells m' adoran!... pero... (*Reparant en las nevodas qu' han vingut á apoyarse á cada costat de la butaca.*) Ay, ay! Enriqueta! Laura! (*Assombrat.*)

LAUR. La mateixa.

ENR. Som nosaltres, oncle estimat! (*Molt festosa.*)

PAU Quína sorpresa mes agradable! (*Molt turbat.*) Y l' Angel...? y en Perdigó?... fins en Felip!

FEL. Bon dia, cosí! (*Brusco.*)

PAU Qué 'm matin si os esperava! Qu' estich content de véurehos! (Malviatje la meva sort!)

PERD. Veurá: hem pensat... ja que demá es diumenge y no tenim res que fer, anem á passá 'l dia ab 'l nostre ben volgut parent.

BON. Hem agafat 'l carril...

ENR. Y are acabém d' arribar.

PAU — Bons nevots! Donchs heu tingut una bona idea! (Ves are com m' arreglo per felshi saber la novetat!)

ENR. — Y qué tal? Qué tal? Com li prova?

LAUR. — Li va be aquest clima?

BON. — Te bon vehinat?

PAU — Per are... crech que hi estaré bé. Respecte 'ls vehins, tením al senyor Lafont ab la seva filla... 'ls comandants Mascaró y Torrents, molt bonas personas. Tenen la creu llorejada de Sant Fernando, sabeu? (*Pauseta.*) Ah! y després... la seva nevoda; la senyoreta Clemencia. (*'S miren y 's fan signos 'ls uns als altres.*)

ENR. — Ah! La Paulina 'ns ha parlat sempre molt bé d' aquesta senyoreta.

PAU — Sí: es una noya... que va pe 'ls trenta anys... molt bona persona.

ENR. — Ja estich desitjant conéixerla. (Pero parleu vosaltres! tot ho haig de dir jo!)

PERD. — Y aquesta senyoreta, á trenta anys, encara no pensa en casarse?

PAU — Si os haig de dir la vritat... crech que sí.

BON. — Ah! hi ha un pretendent?

ENR. — Algun jove?...

PAU — Jove... precisament, nó. Es un home... aixís... diguém, com jo.

PERD. — La milló edat per casarse.

PAU — Sí, eh?

BON. — No hi ha gran desproporció, vritat?

PAU — Crech que no.

PERD. — Diuhen que la noya es pobre?

PAU — En efecte: no te rés.

PERD. — Qu' es rich 'l pretendent?

PAU — Sí. Té un bon capital.

ENR. — Donchs aquest subjecte fa una bona acció!

PAU — Vritat que sí?

ENR. — Ja ho crech; pero qué té, oncle?

PAU — Jo? rés.

ENR. — Qué no ho aproba, vosté?

PAU — Veurás, es que 'l pretendent... no está sol al mon.

PERD. — Y qué?

PAU — Té bastants hereus.

PERD. — Fills?

PAU — Ah, nó! pero té parents que... tal vegada 's refiaban de... de que no 's casaria may.

BON. Bah! Axó si qu' es lo de menos.
PAU Es dir que tú pensas?...
BON. Qu' avans de tot ha de pensá ab la seva felicitat. Si es lo mes natural del mon!
PAU De veras? Tots opineu aixís?
PERD. Quín dupte hi ha?
PAU Donchs... si jo hagués pensat en casarme?
BON. Cóm?
ENR. Potsé si qu' aquest pretendent es vosté!
BON. Parli.
LAUR. Es vosté que 's casa?
PAU Donchs... sí! 'm caso. (Ja l'hi clavada, surti lo que vullgi!)
ENR. Aaah! Oncle lleig! Oncle dolent! Es dir que vosté té cops amagats?
PAU 'T juro que ni pensaba en semblant cosa. Ha sigut la Paulina la que...
ENR. Ah! la Paulina?
PAU Es una bojeta!
ENR. Boja diu? No tant com sembla. Y la senyoreta Clemencia?
PAU Es un angel, fills meus! un angel! Económica, cuidadosa, ben educada... y sobretot bona. En fi, tot 'l teu retrato.
ENR. Cregui qu' estich impacienta per conéixerla!
PAU (*Contentíssim.*) Y creus que la podrás estimar?
ENR. Si ella l' estima á vosté tant com jo, sí!
PAU Veurás, alló, boja per mí, no pot estarho; pero crech que ja li mereixo bastant apreci.
PERD. Y es molt just.
PAU (*Enternit.*) Es dir, fills meus, que no os sab greu qu' hagi pensat en casarme?
ENR. Al contrari, oncle: al contrari.
PAU Perdoneume si he cregut un instant que no veuriau aquest matrimoni ab bons ulls.
PERD. Pensar mal de nosaltres!... Axó no está be.
PAU Ho veig y n' estich arrepentit.
ENR. Are aném á arreglarnos una mica y torném. Ja 'ns presentará á la nostra futura tía.
BON. Ah! li aviso que li faré la cort!
PAU Ja foras capás, tunante!
LAUR. No tingui pó! Prou que 'l vigilaré!
PERD. També 'ns presentará 'l comandant Torrents.
PAU A tot 'l poble si convé! Ah, fills meus! estimats nevots!... nevodetas del meu cor! no

sé com expressarvos la satisfacció... l' agrahiment... (*Molt conmogut.*)

ENR. Vol callar? Si no hi ha res mes natural.

LAUR. Sigui forsa ditxós...

ENR. Y tots nosaltres estarém contents. (*D. Pau 'ls té un moment enllassats, després se separa un poch, per aixugarse las llágrimas.*)

PERD. (*A Boniquet.*) (Com hi ha mon! Crech que l' oncle torna á la infantesa!)

ENR. (*A Felip.*) (Aquí li deixém; are li toca llubirse.)

FEL. (Si no 's tractés de la felicitat del cosí, ab quin gust l' atiaría cap 'l matrimoni, no mes que per fé ferir de rabia á 'n aquets trapellas!)

PAU Trieuvos las habitacions vosaltres mateixos. Tota la casa está á vostra disposició. Anéu, fills, anéu! Y jo que 'm pensaba. (*Emocionat*). Cregueume! No soch digne de vosaltres! (*S' abrassan per últim cop y se 'n van 'ls nevots.*)

ESCENA V

FELIP *y* D. PAU

PAU Y jo que no gosava á dilshi... Com 'ls calumniava! Hola! Ja ni 'm recordava de tú. Has vist lo qu' acaba de passar? Es hermós, eh? (*Pauseta.*) Qué te 'n sembla? Ay, ay? Com es que no 'm tornas resposta? Qué no 'ls aprobas?

FEL. Ah, sí: prou! Sí, sí! Ja ho crech!

PAU Donchs que te 'n sembla de lo que faig?

FEL. Que bé! Que sí! Vaya; sí, sí!

PAU Que bé! Que prou! Que sí!... Qué vols dí ab tot aixó?

FEL. Vull dir... que no vull dir res.

PAU Be! pero tinch rahó de casarme, ó no?

FEL. Si 't be de gust tens rahó.

PAU Lo que 'm dius y res passan pe 'l mateix camí.

FEL. Dispénsam; tinch per principi aprobarho tot, hasta 'ls disbarats mes inverossímils, fins las bojerías mes grans.

PAU Aixó vol dir que, casantme, faig una bojería!

FEL. Vol dir qu' ho aprobo tot, perque no 'm crech mes sabi qu' un boig: y per lo tant, no 'm permeto donarli consells.

PAU Es qu' are jo vull que parlis! Per qué no m' haig de casar jo?

FEL. Y quí t' ha dit que no 't casis?

PAU No has dit res... y precisament per això mateix vull que parlis.

FEL. Vols saber la meva opinió?

PAU Sí.

FEL. Lo meu paré, clá y catalá?

PAU Com mes clá milló.

FEL. Y no 't sabrá greu?

PAU Nó que no me 'n sabrá, animal!

FEL. Donchs, bueno; trovo que tens ráhó de casarte. (*Altre pauseta.*)

PAU No es vritat!

FEL. Donchs ho es!... Perque al cap de vall qué arriscas tú? Sempre passarás quatre ó cinch anys bons.

PAU Com s' enten! Vols dir que, passat aqueix temps, m' enterrarán?

FEL. Tant com això no ho crech; pero... no valdrás gran cosa. Y si la teva dona encara 't soporta, será no mes per agrahiment de lo molt qu' haurás fet per ella.

PAU Quína sortida 'm fas are?

FEL. Escoltam be. D' aquí cinch anys 'n tindrás cincuanta sis y la teva esposa trenta quatre.

PAU Y qué? Un marit pot tenir deu, quinze y vint anys mes que la dona.

FEL. No, cosí. En bona lógica es la dona qu' hauría de tenir deu anys mes que 'l marit.

PAU Per qué?

FEL. En primer lloch per... y después... En fi, no vull discutirho això! Estudia be las tevas cosas y...

PAU Felip!... Parlas com un malvat! Después de tot, la meva esposa será la meva esposa!

FEL. Pero tú no serás 'l seu marit!... y aquest es 'l perill.

PAU Ves! Vesten de la meva presencia! 'M fas horror! (*S' assenta capficat.*)

FEL. Al cap de vall tú ets duenyo de fer la teva voluntat. Cásat si vols... qué m' importa? Y si ets prou... filosop... qué n' haig de fer jo?

PAU Si soch... has dit, si soch... tornaho á dir.

FEL. Mala pesta!... massa de Deu qu' ho sabs! Potse sí que 't pensas qu' aquesta dona 's casa ab tú per la teva hermosa cara!

PAU No... no crech que... (*Desde aquí comensa á girar.*)

FEL. Vaja! Confessa que t' han ben albardat!

PAU No es cert.

FEL. No 's pot negar qu' ho han trampejat molt be. T' han fet comprar la casa aprop de la d' ella y després t' han alhagat, t' han mimat... Volsthi jugar qu' en el tiberi t' han fet seure entremitj dels dos oncles?

PAU Sí. (*Anantse capficant gradualment.*)

FEL. Naturalment, haureu brindat?...

PAU Bastant.

FEL. Y 'ls veteranos t' omplian la copa tot sovint?

PAU Bastant sovint.

FEL. Y mentres la nuvia 't mirava aixís... 'ls oncles 't parlavan del contracte...

PAU Be se n' ha parlat.

FEL. Y als postres tots dos s' enternian y enjegaban las llágrimas al teu plat... Pobre cosí! Has sigut, ets y serás sempre molt fluix!

PAU Quí ho diu aixó? (*Cremat.*)

FEL. Jo y tothom! Ja ho crech! Cóm se 'n deuhen riure 'ls dos guerreros del pobre bon Jan!

PAU Donchs 'l pobre bon Jan no es tan imbécil com alguns se pensan.

FEL. Si no ho es, ho será!

PAU No ho será!

FEL. Jo 't dich que sí!

PAU No ho veurán 'ls teus ulls! (*Exaltantse.*) La qüestió es que, jo no m' explico com s' ha arreglat tot aixó!

FEL. Qué?

PAU Aquest casament. Si jo ni menos hi pensaba, ni m' habia mirat may aquesta senyoreta per rés... y després, tot d' un cop, sense donarmen compte, 'm trovo tan entortolligat que ni 'm podia moure! Potsé 'm van entervolir, perque al final del banquet jo no sabia pas ahont era! Qualsevol cosa!... La meva sentencia m' haurian fet firmar!

FEL. Ho veus? Abús de confiansa! corrupció de

majors! Reasumint: 'ls oncles son uns farsants y la nevoda una cassadora d' herencias.

PAU Oh! oh!... potsé vas massa lluny. (*Pensant.*) Pero ja podria ser, perque á mi, ni temps se m' ha dat per pensarmhi.

FEL. Naturalment; si 't deixan pensar tot anava á can Pistraus!

PAU No hi ha dubte, he obrat lleugerament... y no hi ha remey. Estich lligat per tots cantons!

FEL. Bah! encara no os han tirat trona avall.

PAU Ja ho sabém aixó.

FEL. Vaja, sigas home un cop á la vida. Y si no 't trovas capás, aquí estich jo per ajudarte.

PAU Just!

FEL. Quedém, donchs, en que no 't casas?

PAU Jo? Primé 'm tiro de cap á mar! Y are que hi penso! 'Ls nevots qu' estaban tan contents d' aquest matrimoni... Corre! Ves y digals la meva última ressolució.

FEL. Ells ray! No hi vagis depressa.

PAU Sí, sí! Ves y torna tot seguit. (*Felip se 'n va.*) Perque are compareixerán 'ls de las creus!... Bo! Justament ja son aquí. Felip! Felip! Quí sab ahont para! Vatualisto quin compromís! quin compromís!

ESCENA VI

D. PAU, MASCARÓ, TORRENTS, *després* FELIP

MASC. Ja som aquí. Bon día, nevot. (*Dantli alegrement la má.*)

TOR. Nevot, salut y bons aliments! (*Igual joch.*)

PAU Senyors... (*Molt turbat.*)

MASC. Ja 'm creya que no 'n sortiriam d'avuy. Si aquells gats dels frares del registre civil no acababan may! Resultat: diumenge las tres amonestacions d' un tiron y d' aquí vint dias 'l casament.

PAU D' aquí vint días?

TOR. Ah! No ha pogut ser mes aviat.

MASC. No hi ha mes que pendrer paciencia.

TOR. Uns quants días mes ó menos, no ve d'aquí.

PAU En efecte.

MASC. Al menos durant aquest temps la nena encara será nostra. Massa que 'ns haurém de despedir!... perque, digan lo que vullgan, per mes qu' ella prometi que no 'ns olvidará, que 'ns vindrá á veurer cada día, un cop casats... ves en nom de Deu!

TOR. Això es lo que 'm fa mes tristesa!

PAU Y es comprén. Quan un hom s' acostuma á certa vida, sempre costa despendrers...

MASC. Qué vol ferhi. Aquí 's tracta del seu benestar. Tampoch hem de ser egoistas.

TOR. Y mentres ella sigui ditxosa...

(*Surt en Felip.*)

PAU Aquí está la dificultat! La Clemencia será verdaderament ditxosa ab mí?

MASC. Cóm? (*Mitj parat.*)

PAU Sí, perque... sab? 'Ls solterons sempre tenim manías y, de vegadas, ab ells las donas hi sufreixen molt.

FEL. Això sí qu' es ben vritat. (*Apoyant.*)

MASC. Hola! Vosté per aquí?

FEL. Salut, comandants.

TOR. A mi 'm sembla que quan l' home vol...

PAU No 's pot ser jove dos cops, senyor Torrents. Y no fora estrany qu' algun día la seva nevoda arribés á arrepentirse...

MASC. Això es impossible!

TOR. Senyor Manegat, aquets escrúpols l' honran molt y proban, una vegada mes, qu' hem fet molt be d' obrirli 'ls brassos.

PAU (Bo! Are ho agafan al revés!)

(*Mentres diuhen aquets aparts, 'ls Comandants han anat á buscar cadiras, pero no arriban á seure.*)

FEL. (Si ho vas fent aixís, no 'n surts ni ab tres mesos.)

PAU (Massa qu' ho veig.)

MASC. Sab que 'ns ha costat molt decidí á la nena?

PAU Qué 'm diu!

MASC. No volia pas casarse!

PAU Ho veu, home? Ho veu?

MASC. Qué?

PAU La vritat. Tinch po de no agradar massa á la seva nevoda!

TOR. Naturalment que no s' han tractat lo bastant perque la noya perdi la gana y se aflaqueixi.

Pau — No es aixó; pero temo qu' ella hagi accedit tan sols á instancias de vostés.

Tor. — Entenemnos: es que tampoch li hem posat cap pistola al pit.

Pau — No importa; pero ella es bona, generosa y dócil; la conech molt be.

Masc. — No dubti que nosaltres la coneixém milló que vosté.

Pau — Potsé vostés no han estudiat la qüestió tan á sangs fredas com jo.

Masc. — (*Després d' una pausa y mirantlo ja de través.*) Vosté ho creu aixís?

Pau — En una paraula, crech que la noya 's sacrifica. (*Pauseta.*)

Tor. — Ja podria ser. (*Fent igual que 'n Mascaró.*)

Pau — Poden compendrer que si parlo aixì, es sols per llealtat. Respecte á mi, es evident que m' hauria dat per molt ditxós sent 'l marit de la senyoreta Clemencia, perque... sense una sombra de dubte, es un modelo de virtuts.

Tor. — Tot aixó ningú li pregunta. (*Clavantlo ab la vista.*)

Pau — Pero dech dirho. No vull que vostés 's puguin pensar...

Masc. — Pensar qué?

Pau — (*Mes turbat que may.*) En fí, desitjo que consti que en tot aixó no hi ha res ofensiu per.... Gracias á Deu tothom sab que...

Masc. — Sí, sí! Tothom sab que de la nostra nevoda, ningú absolutament 'n te res que dir.

Tor. — Y no te cap necessitat d' esforsarse tan per probarho!

Pau — No obstant, crech que 'l meu deber...

Masc. — Tot aixó son paraulas inútils. (*Glacial.*)

Tor. — Aném al cas y espliquemnos categóricament.

Pau — Es que... no sé com dirlos... (*Tremolant.*)

Fel. — (Ala! Ala!) (*A D. Pau.*)

Masc. — Díguiho com vullga. De tots modos 'ns entendrém.

Tor. — Donchs jo, ja fa estona que l' he entés. Vol dir que vosté ha mudat d' opinió, vritat?

Pau — Déixim explicar...

Masc. — No li pregunto 'ls motius. Ahí vosté 's casaba... y avuy no 's vol casar. Es aixó?

Tor. — Parli cla d' una vegada!

FEL. (Ala! Ala!)

PAU Cregui que si no escoltés mes que 'l meu cor...

TOR. No n' hem de fer res del seu cor. Vosté 's casa, sí ó nó?

PAU Jo li diré...

MÁSC. Sí ó nó?

PAU Donchs...

FEL. Nó!! (Si no m' hi fico, no 'n surt!)

MASC. Donchs... quedém en que nó?

PAU Aixó es. (*Casi sense veu.*)

MASC. Molt be. Al menos, un sab á qué atenirse.

TOR. Donchs sápiga qu' ab el repós y l' honor d' una familia no s' hi juga, D. Pau!

PAU Li juro senyor Torrents...

TOR. No son protestas lo que volém. Aquí es qüestió de...

MASC. (*Enérgich á Torrents.*) Ni una paraula!... y déixam parlar. (*Ab tó grave y trist.*) Al dirli que no 's deu jugá ab el repós de las familias, el meu cunyat te rahó. A la edat de vosté las cosas deuhen meditarse molt mes! Vosté ha comés una mala acció!

PAU Dech dirli que...

MASC. Una persona formal y digne ha de reflexionar molt y molt... avans de fer brillar una falaguera esperansa als ulls d' una noya, pobre y honrada, com la nostra Clemencia. S' ha de meditar molt y molt avans d' empendre á dos vells com nosaltres y dirlos:— Vostés viuhen enguniosos pe 'l porvenir de la seva nena? Donchs d' aquest porvenir jo me 'n encarrego. Vostés s' afligeixen mes d' una vegada, al pensar que deixarán un día la pobre orfaneta sense protecció y quasi sense pa sobre la terra? Donchs, gracias á mi, 'l pa de cada día no pot faltarli; y quan vostés tanquin 'ls ulls la pobreta nena ja no quedará sola al mon!—No, don Pau! no 's fan semblants promesas quan no 's te la ferma voluntat de cumplirlas; perque quan un home retira la paraula solemnement donada, fa un tort irreparable á una noya digne, y una profundíssima pena á dos vells que quasi se 'n van d' aquest mon! (*Ab llágrimas á la veu.*)

PAU Comandant! (*Molt conmogut.*)

FEL. (Aquest home m' arriba al cor!)

MASC. (*Seré y tranquil pero sempre molt baix.*) Per altre part... y axó sí que dech dirli, D. Pau, si nosaltres fossim richs, si la nostra nevoda tingués un dot y vosté 'l refusés després d' haberlo acceptat, ja li hauriam exigit una séria reparació pe 'l dany que vosté, sens dubte causará á la Clemencia, als ulls de la societat, que no veurá mes que la seva retirada.

PAU Permetim...

MASC. Pero la Clemencia es pobre: per lo tant, tot lo que sembli una intimidació per la part nostra, ó una insistencia, podria ser molt mal interpretat. Deixarém donchs las cosas tal com están. L' únich cástich de vosté será, repeteixo, 'l recort de la seva mala acció.

PAU Comandant, per lo que toca á la reputació inmaculada de la seva nevoda, jo sé lo que tinch de fer perque tothom m' atribueixi tota la culpa...

MASC. (*Severament.*) No ho permetém! ni permetém que vosté pronuncihi per res 'l nom de la nena! Una santa com es la nostra Clemencia podrá ser tildada per tothom, pero no deu ser defensada per ningú. Sobretot creyent fermament com creyém, per la seva dignitat, que no necessita defensa la que no ha dat may motius per ser acusada.

PAU Oh!... Comandant!...

FEL. (Molt bé!)

PAU Escoltim, senyor Mascaró! Jo no sabia ni m' haguera pensat que... Pero ja que aquest cambi de resolució per la meva part pot tenir tals conseqüencias... 'ls demano, senyors, per lo que mes estimin, qu' olvidin aquest motiu de vacilació y 'm tornin á admetrer la paraula.

MASC. Y vagi en nom de Deu!

TOR. Vosté no es ningú! Vosté es un boig!

MASC. Torrents!

TOR. Ja m' he aguantat prou y no vull callar mes! Foch etern! Axís es com 'ls traficants arreglan las cosas á las sevas botigas? Potsé sí que s' ha afigurat que l' hem volgut enternir ab l' objecte d' amarrá una fortuna que 'ns fuig de las mans? Vosté no es ningú, li

torno á dir!

PAU — Comandant, li juro...

MASC. — Y jo 't torno á dir que callis! (*Ab forsa.*)

TOR. — (*Anantse calmant difícilment.*) Es que... m' agrada aquest tipo que 'ns demana la noya, la refusa y la torna á demanar. No deixa de ser un bon entreteniment!

MASC. — Callarás com cent diables? Crech que no hi ha necessitat de cridar... y sabém perfectament lo qu' hem de fer.

TOR. — Donchs á ferho.

PAU — (*Desconsolat.*) Vejam, comandant, vejam! No 's trobaria un medi per arreglar?...

MASC. — No n' hi ha cap absolutament... y ni una paraula sobre aquest particular.

FEL. — Ben fet! T' está molt be! (*Esclatant.*)

PAU — Qué? (*En el colm de la sorpresa.*)

FEL. — Sí senyor! T' está be!... perque no ets mes qu' una bandereta que *voleya* á tots 'ls vents!

PAU — Y are! Qué dius!

FEL. — Perque tens menos cervell qu' un pregadeu de rostolls!

PAU — Jo?... pero... vínam aquí, mala serp! No has sigut tu 'l que m' has dit?...

FEL. — Jo t' he dit, jo t' he dit... No t' he dit res, jo!

PAU — Ay mala negada fassis! (*A crit pelat fins acabar.*)

FEL. — Que vols que t' hagi dit, si veig qu' aquesta familia val deu mil cops mes que la teva? Veshi! veshi ab 'ls teus nevots! Ja diuhen que 'ls nevots, que en aquest cas son els testos, se semblan á las ollas! Perque tu no ets mes qu' un olla! Estígat ab ells y no te 'n desfassis, perque jo desd' are 't planto y 'm quedo ab aquesta bona gent. També 'm dich Manegat igual que tu!... y si la Clemencia 'm vol jo m' hi casaré!

PAU — (*Cremat y cridant.*) Com hi ha mon! Ja hauria tret la rifa ab un derrotxador com tu! Pero escóltam, mala vespa! No 'm deyas fa poch, parlant dels comandants, que?...

FEL. — Qué? Te 'n deya mal? Potsé sí; perque no 'ls coneixia! Pero are que 'ls conech, 't dich que valen mes que tu, que 'ls teus nevots y nevodas y tota la teva casta!

PAU — Ay! Jo 'm feriré! (*Cau sobre un assiento, tot aixugantse 'l suhor.*)

ESCENA VII

'Ls mateixos, CLEMENCIA, PAULINA

PAUL. Qué son aquets crits?

CLEM. Qué passa? (*D. Pau s' alsa vivament.*)

PAU Ah! Escoltim, senyoreta! Passa que... Comandant, perdoni, pero es precís que jo parli!

MASC. Qué pot dir? Que vosté 's nega á sé 'l seu marit, després d' haberli demanat que fos la seva esposa?

PAU Senyor Mascaró, aquí hi ha un mal entés!

MASC. Ni una paraula, repeteixo! Tot aixó no pot ser sino dolorós per mí, per la Clemencia y fins per vosté mateix.

TOR. Anemsen?

MASC. Passiho be, D. Pau.

FEL. Malehit siga!...

PAU Donchs no sortirán d' aquí. (*Interposantse.*)

MASC. D. Pau!

PAU Nó! mil vegadas nó! perque no pot ser!... perque no ho vull!... perque sufreixo massa!...

PAUL. (Molt be!) (*Baix á D. Pau.*)

FEL. (Aixó es, aixó!)

PAU Y perque 'm matará 'l dolor, senyoreta Clemencia, si vosté no 'm perdona y si no fa que 'm perdonin aquets senyors!

CLEM. D. Pau!...

PAU Senyoreta!... li demano, li prego! Aquest pobre nom meu que vosté consentia á portar, tornil á admetrer y li juro que may se 'n veurá penedida... perque la considero, la respecto... y l' estimo ab totas las forsas del meu cor!

PAUL. Clemencia! t' ho prego!

FEL. Qu' es hermós perdonar, senyoreta!

CLEM. Ho faré, si 'ls meus oncles m' ho permeten.

PAU Oh, sí! Vritat, senyors?

CLEM. Qué decideixen?

MASC. Per mi, fes lo que vullgas.

TOR. Y per mi... te! ja no 'm recordo de res! (*Passantse la má pe 'l front.*)

PAU Oh, gracias! gracias! (*Va á la Clemencia*

PAUL. Quina felicitat! *que li dona la má.*)

TOR. Escolti, no hi tornará mes?

PAU No tingui po!

TOR. (*A Felip.*) Vinguim aquí, jove tranquil! Sab que val tots 'ls diners, vosté?

FEL. Y vosté tots 'ls bitllets de banch, gueto simpátich!

PAU Ah! Clemencia! Esposa meva!

ESCENA VIII

'Ls mateixos, PERDIGÓ, BONIQUET, LAURA, ENRIQUETA

ENR. (La seva esposa?)

PERD. (Bo! un' altre giravolta?)

PAUL. ('Ls nevots!) (*A D. Pau.*)

PAU (Endevant, un disgust mes! En fí, sortimne aviat! (*Decidit.*)

FEL. (Pit y fora, cosí!)

ENR. Senyoreta!... Senyors!... (*Saludant.*)

PAU Ah, sou vosaltres, fillets?

ENR. Sí, oncle; precisament al entrar hem sentit...

PAU Donchs, sí, fills meus. Vos habia fet dir per en Felip que... pero ho he pensat be... y 'm caso.

ENR. Y molt ben fet que fa; pero dech dirli que ja que 's crea una nova familia, ja que no 'ns necessita mes y ja que 'ls nostres cuydados d' are endevant li foran inútils, 'ns despedim de vosté. (*Molt sech.*)

PAU Cóm s' enten? Aixó de cap manera!

PERD. Per altre part, la nostra presencia tal vegada no fora del agrado de tothom.

ENR. Potsé no 's trigaria gayre á significarnos que estem de més á casa del nostre oncle!

TOR. (Aquesta gent aviat 'm fará pujar la mosca al nas!)

ENR. La felicito, senyoreta. No ha perdut res... per esperar. (*Ab finura incisiva.*)

CLEM. Senyora!... (*Confosa y sentint la ferida.*)

TOR. (La mosca ja m' inquieta!)

ENR. Aquest matrimoni, es un bon negociet per vosté!

TOR. Escolti, senyor... no sé com se diu, ni ganas. (*A Perdigó.*) La seva senyora es una gata

maula... y 'm fará 'l favor de ferla callar, ho sent?

PERD. Per qué? La meva senyora te 'l dret de parlá aquí y per tot arreu! (*Rápit.*)

BON. A nosaltres ningú 'ns fa po!

PERD. No som com l' oncle Manegat, nosaltres!

ENR. Senyors, per Deu!... (*Fingint posar pau.*)

LAUR. Angel! No 't perdis. (*Abrassantlo.*)

TOR. Mal llamp!... Es que si trovan que la porta es estreta, vol dir que també 'ls farém passar per la finestra!

ENR. Ja ho deya jo que 'ns treurian d' aquesta casa! (*A D. Pau.*) Y vosté ho permet això? No te entranyas!

PERD. No te cor!

ENR. Es una infamia!... pero anémsen!

PERD. Sí, aném! (*Pujan y baixan.*)

FEL. Bon vent y barca de la escuadra espanyola que no n' hi cap que valgui res! (*Molta rapidés fins al final.*)

ENR. Cedim la plassa á qui es mes intrigant que nosaltres!

PAU Enriqueta!

CLEM. No senyora, no ho permeto! Qui 's deu retirar som nosaltres.

PAU Senyoreta! Pe 'l cel! (*Deturantla.*)

CLEM. No 'm deturi, D. Pau! No vull ser causa d' un trastorn en la seva familia.

MASC. Sí, sí! Retiremnos!

TOR. Just; perque si 'm quedo, n' espatllo un! (*Se 'n van ab la Clemencia.*)

FEL. (*A D. Pau.*) Y tu? Qué fas aquí plantat com un énsa? Enjégam tota aquesta gentussa al carré!

PERD. } BON. } Don Felip!

FEL. Es que ja estich fins al punt de dalt, jo! Sabs que 'ls fa parlar? L' amor qu' han posat á ne 'ls teus milions! La rabia de perdrer la herencia si 't casas!

PERD. } BON. } Don Felip!

FEL. Qué no os agrada á vosaltres? Donchs sortím aquí fora y os faré un cap nou á tots dos!

ENR. Are 'ns volen matá 'ls marits!

LAUR. Angel meu!

PAU Aneu al botavant! (*A tot cridar.*)

ENR. Sí, te rahó! Aném!

BON. Pero li juro que prompte sabrá noticias nostras!

PERD. Sápiga qu' aquest matrimoni, vosté no te cap dret per consumarlo!

ENR. Per un oncle solté y vell, 'ls nevots son com fills!

LAUR. Més que fills!

BON. Y si persisteix en realisarlo, pénsishi be; perque ningú pot dubtar que vosté no te conciencia dels seus actes!

PAU Quín horror!

FEL. Míratels be, are que no portan careta!.

ENR. Retiremnos!

BON. D' aquí vuyt días sentirá parlar de nosaltres!

PERD. Tot seguit cap á Barcelona!

FEL. (Allí 'ns veurém. 'Ls en preparo una que no la podrán pahir!)

ENR. Quín escándol! Ay! no puch mes! Trayeume d' aquí!

PERD. Vosté l' haurá assessinada! (*Trágich y sostenintla.*)

LAUR. Es horrible!

BON. Horrible! Horrible! (*Se 'n van.*)

PAU Ay! jo me 'n vaig! (*Cau en brassos de Felip*)

FEL. Espéram, que t' acompanyo! No vull que 't perdis, criatura! (*L' ajuda á seure y 'l venta. A la darrera paraula de 'n Felip, lo teló ha de tocá á terra.*)

TELÓ RÁPIT

ACTE QUART

Bonich y confortable bufet d' advocat. Taula de ministre á la esquerra. Llibrería-armari de protocols; butacas, cadiras, timbre, rellotje de peu sobre una cónsola.

ESCENA I

PAPELL, PLATON, PERDIGÓ, BONIQUET, ENRIQUETA y LAURA. *Tots assentats en semicircul devant de la taula del senyor Papell.*

PLAT. La cosa, repeteixo, no te absolutament cap remey. Per desgracia, vostés no poden oposar la mes petita objecció al matrimoni de D. Pau.

PERD. De manera que 's pot presentar qualsevol intrigant y robarnos uns bens que son ben nostres?

BON. Es á dir que l' oncle pot sé enganyat, saquejat impunement... y qualsevol pot abusar de la seva confiansa?

ENR. Y fins pot fer tota mena de disbarats, sense que ningú hi tinga res que dir?

PLAT. Aixó mateix. Are, si vostés 'l volen fer incapacitar... segons me proposaban fa un moment...

TOTS Sí! Sí!

PLAT. Han de probar d' un modo irrecusable lo seu estat de demencia... ó d' imbecilitat. Establir fets... presentar justificants...

PERD. No 'ns podém agafar mes qu' ab el fet d' aquest matrimoni descabellat.

PAPELL Donchs no n' hi ha prou. (*Arreglant 'l seu

rellotje ab el del despatx). Y es evident que 'l tribunal no deixaría prosperar la demanda, carregant las costas á vostés.

PERD. Vejam, busquém una solució. No podríam, al menos, preservar 'ls drets nostres y privar á l' oncle de despullarnos? Per qué, segons 'l seu contracte, deixa tot lo que posseheix á la que será la seva muller.

PAPELL (*Tot tirant del cordó de la campaneta*). 'Ls esposos podrán, per contracte matrimonial, ferse recíprocament las donacions que milló 'ls sembli.

ENR. Aquesta lley es infame!

PAPELL Per vosté será lo que vullga; pero es precisa. (*A un dependent que surt*). Fassi present á la cuinera qu' avuy no dino á casa. (*'L dependent se 'n vá*). Y encara que tinguessim 'l poder de impedí aquesta donació, 'l senyor Manegat pot desfigurar la seva fortuna, fer veure que no té lo que té, guardá 'l capital en cartera, doná 'l seu diner líquit de má á má... etzétera, etzétera. Finalment, 'l senyor Manegat pot tenir fills; y en aquest cas, ja saben...

PLAT. Es vritat.

PERD. De manera, que no tenint fills, pot alterar la seva fortuna ó fer veure que no té lo que té? Y tenintne, aquets fills s' ho menjan tot?

PAPELL Es evident.

ENR. Allavoras qué 'n fa de la familia?

BON. L' enjega al carré; vetho aquí!

PAPELL Lo positiu es que no 's poden refiar ni d' un céntim.

BON. Es una pillada!

PERD. Donchs això vol dir que la meva dona ja no hereda res!

PLAT. Igual que 'n Boniquet. Es molt sensible per la Laura!

PERD. Y per mí no es sensible?

PLAT. Per qué?

PERD. Perque la meva dona, refiada de lo que li tocava. ha contret deutes considerables y jo no 'ls vull pagar.

PLAT. Y á propósit: are qu' ha perdut tota esperansa d' heredar, no vull que 'n Boniquet 's fassi malbé 'l dot de la meva pupila.

PERD. Donchs qu' hem de fer? Digui!

PLAT. Molt senzill. Lo primé y principal es arreglá una separació de bens.

PERD. Bona idea! Te rahó. Al punt qu' han arribat las cosas, no sé perque haig de guardar consideracions.

PLAT. Déixim parlar. (*A Perdigó.*) Y are? Qué me 'n diu d' aixó, D. Angel? Negará la meva fundada previsió, quan al repéndrel sobre la seva mala conducta, li deya: Tingui compte, Boniquet! No malgasti 'l seu cor empleantlo en passions passatgeras com fum!... y caras com foch!

LAUR. Reina del cel.

BON. Pero...

PLAT. (*Sempre magestuós*). Avuy se 'n penedeix, no es cert? Donchs avuy, ja no hi es á temps. Prou condescendencia!... Prou paciencia! He callat fins are, per temor de perjudicarlo als ulls del seu oncle: pero avuy aquest temor no deu aturarme! Avans de tot, mon deber es amparar, protegir, defendre 'ls interessos de la que fou la meva pupila! De la pobre Laura, que vosté está enganyant sense conciencia!

LAUR. Qué diu! Es cert?...

PLAT. (*Natural*). Calla que 'm destorbas. (*Ab 'l tó d' avans*). Mon deber es instituhirme en salva-guarda del teu dot, contra las desatinadas prodigalitats del teu marit!

BON. Qué vol dir? Una separació de bens? Aixó may!

LAUR. Nó, nó! May!

PLAT. Vols que t' obri completament 'ls ulls per deixarte convensuda? Donchs be! no 'm faltará valor per ferho. Aquest home es un sultan ab serrallo y tot.

LAUR. Qué vol dir?

PLAT. Que te moltas odaliscas!

LAUR. Quin horror!

PLAT. Sabs quants pisos te plantats á Barcelona?

LAUR. Nó.

PLAT. Donchs... yo tampoch: pero de vegadas ne te menos, de vegadas ne te mes!

BON. Tot aixó no es veritat!

PLAT. Prou qu' ho provaré devant del tribunal!

BON. Vaji al diable!

PERD. (*Que durant lo anterior ha parlat acaloradament ab la Enriqueta*). Filla! tú te arreglarás per satisfé 'ls teus deutes. Lo qu' es jo, declaro devant de tots, que no vull pagarlos.

PAPELL 'L marit no separat de bens, es responsable dels deutes contrets per la seva muller.

PERD. Aixó es lo qu' hem de veurer. (*Surt el dependent ab diaris*).

DEPEN. Aquí te *El Derecho*, la *Gaceta de los tribunales*...

PAPELL Bueno. Y l' *Esquella de la torratxa*?

DEPEN. També hi es. (*Se 'n va*).

ENR. Ah, Perdigó! Com se coneix que ja no heredo!

PERD. Perxó mateix. Si hagués pogut preveure...

ENR. Qué?

PERD. Lo qu' are passa! Quant me varen casá ab tu, si vaig consentí á admetre un dot de deu mil tristos duros, va ser perque 'm varen enlluerná ab lo molt que 't podía pervenir!

ENR. Aixó es horrible!

PERD. Y no 't pensis que d' aquí endevant 't deixi llensar dos mil duros cada any per agullas, t' ho aviso! Ab l' interés anual del teu dot, no 'n tinch ni per fumar!

ENR. Pots ben tirarme per la cara 'ls meus gastos, tú!... que no paras de sustreure á mans plenas 'ls diners de la caixa de l' oncle!

PERD. Enriqueta!

ENR. Perdigó! (*Cambiant de tó.*) Perdigó! Be m' haig de fer perdoná ab la meva elegancia, 'l ridícul que 'm cau á sobre quan anomenan la senyora de Perdigó! Si arribessim á tenir fills y sortís al carré ab tots plegats, no faltaría qui digués: Ahont va ab aquesta perdigonada!

PERD. Bah, bah! Lo que 't torno á dir es que no pagaré ni un céntim dels teus deutes, baldament tingui de compareixer devant d' un tribunal!

ENR. Aixó es una amenassa de separació, vritat?

PERD. Naturalment. No crech que hi hagi cap mes recurs.

ENR. Donchs á bodas 'm convidas! No mes sento qu' hagis trigat tant á dirmho!

LAUR. Nó: no 't vull sentir mes.
(*Formant altre grupo.*)

BON. Pega, pero *escucha!*

LAUR. Es dir que vas á visitar senyoras al carré de Aribau...

PLAT. Y al carré dels Petons. Tot axó ho provaré devant del Jurat.

LAUR. Sí, sí! (*Plorant*). Vull la separació, no solament de bens, sino 'l divorci, si pot ser!

PERD. Jo també.

BON. Tú? Donchs jo vull lo mateix.

PAPELL Com coneguin.

PLAT. 'L senyor Papell comensará á pendrer notas sobre las quatre demandas.

PAPELL Están ben determinats?

TOTS Sí! Sí!

PAPELL (*Assentantse*). Donchs ja que tots estem d' acort, será mes fácil formulá 'ls cárrechs qu' exigeix la lley. Vamos á veure: arreglemho tot en familia. Jo seré l' advocat de... Just! de donya Enriqueta. Vosté, senyor Platon, es natural que sigui 'l defensor de la seva pupila donya Laura.

PLAT. De passada m' encarregaré del senyor Perdigó.

BON. Donchs vosté, senyor Papell, podrá defendrem á mí.

PAPELL Com vullga, m' es igual. Aquestas demandas son fácils de formular. (*Escriu*). Comensém per vosté. Assumpto Perdigó.

PLAT. (*Dictant*). «Deudas de la esposa, contraídas á espaldas del marido. Nos quejamos de que la señora derrocha nuestro patrimonio; de que, para obtener un dinero que prodiga luego en casa de las modistas, abusa de nuestra credulidad, de nuestra confianza, de nuestra estupidez.»

PERD. Ey! ey! Permetim, no vull que s' escrigui axó.

PLAT. Tiri endevant, senyor Papell, y no 'n fassi cas del senyor. Si axó son datos per la seva defensa, home. (*A Perdigó*).

PAPELL «Nosotros exponemos á la rectitud del Tribunal, que nuestro marido arruina nuestro interior con sus disparatadas invenciones, sus mal calculados negocios y sus absurdas teorías.»

PERD. Per mor de Deu no digui aixó!

PAPELL «Y es preciso que sepa el Tribunal, que, si hasta hoy hemos vivido con nuestro esposo bajo el mismo techo, ha sido por temor al escándalo que hoy provoca, y que no nos amamos ni nos hemos amado nunca.»

PERD. Y tú deixarás dir semblants cosas?

ENR. Deixo dir tot lo que vullgan.

PLAT. Ja pot estar tranquil 'l meu client, perque nosaltres ne dirém de mes frescas. (*A Papell.*) Apunti. «Nosotros diremos que si nuestra esposa no nos ama, la pagamos en la misma moneda, y que solamente nos casamos porque, estando cansados del celibato, necesitábamos una mujer que cuidara de nuestro interior.»

ENR. Com s' enten? Deixarás creurer que 'm vas pendre com qui pren una criada?

PERD. Deixaré creurer tot lo que 'ls dongui la gana.

ENR. Ves! Ves! T' aborreixo y 't desprecio!

PLAT. Molt bé! Injurias graves!... Vosté deixis insultar per la seva senyora. Quan arribi 'l moment, ja 'm cuidaré de posarla com un drap tort. Bueno: l' assumpto Perdigó ja está entés. Are passém al de la meva pupila Laura.

PAPELL Just, vagi dihent. Aquest encara es mes fácil. (*Escriu*). «Assumpto Boniquet.»

LAUR. Donchs jo 'l trovo lleig.

BON. A mí?

LAUR. Parlo del assumpto.

PLAT. La senyora 's pot queixar de que 'l seu marit manté... diguém un serrallo á costa del fondo comú, etzétera, etzétera. Aquí 'ls comprobants. Massa que 'n trovaré!

PAPELL Just. Y D. Angel pot oposar que la seva muller l'allunya del domicili conjugal ab el seu humor insoportable, la seva ridícula gelosía, 'l seu génit provocatiu y la seva falta absoluta de sentit comú.

LAUR. Aixó es; diguim bestia, si li sembla!

BON. *Amigo!* No 't vols separar?

PLAT. Sí, pero es per culpa de vosté.

LAUR. Sí, senyor; per culpa teva!

PAPELL (*A Platon.*) Aquí te las apuntacions de

vosté, y jo 'm quedo las mevas. Li prometo que 'ns hi lluhirém!

ENR. 'M repugna la teva presencia!

PERD. Y á mí, la teva!

PAPELL Are 'ns posarém á trevallar y demá comensarém las primeras dil-ligencias.

TOTS Sí, sí! Molt be! Sortimne aviat!

ESCENA II

'Ls mateixos, FELIP, *després* PAULINA

FEL. (*Felip tot groch y cubert de pols, entra com una exhalació, masegant á tothom*). Ay, amichs meus! Amichs del meu cor! Parents estimats! No puch mes! Una cadira... un sofá... un llit de matrimoni! (*Cau assentat en una butaca.*)

PERD. Qué hi ha? (*Voltantlo ansiosos tots.*)

BON. Qué passa?

ENR. Parli!

FEL. Quin pas mes amarch!

LAUR. Espliquis!

FEL. Deixim' me provar si puch fer un suspir!

PAUL. (*Sortint*). Senyor Papell, el papá m' ha deixat á baix y puja tot seguit. Un senyó l' ha aturat y m' ha dit que li dongui aquets documents... (*Entrega un farcell de papers y repara en tots.*) Ay, Deu meu! Qué succeheix? Qué tenen?

FEL. Quan penso que tot just fa vint y quatre horas que 'ns passejavam plegats!

PERD. Ab quí?

FEL. Qu' ahí á dos quarts de dotze esmorzavam tots dos!

BON. Pero espliquis!

FEL. Que 'm donava las mans ab aquell afecte!...

ENR. Per Deu, parli!

FEL. A dos quarts de set del vespre... al moment just y precís d' assentarnos á taula... teníam perdius ab cols!... Ay, amichs meus! Parents del meu cor! Ja no 'l veurém may mes!

PAUL. A quí?

ENR. Temo una desgracia!

LAUR. 'L cor m' ho diu!
PERD. De quí parla?
FEL. De quí vol que parli, si no es del cosí Manegat!
TOTS 'L nostre oncle?
PERD. Acabi com cent dimonis! Qué?
FEL. Qu' es mort!
TOTS. Ah!
PAUL. Y are? Qué diu? (*Felip li dona un copet perque calli.*)
FEL. Entre 'ls meus brassos! De repent!
PAUL. Si aixó es impossible!
FEL. (Si no calla, no 's casa!)
ENR. Deu meu! Deu meu!
LAUR. Morir d' aquest modo! (*Tots quatre nevots 's deixan caure en un asiento.*)
BON. Jo no sé que 'm passa!
FEL. Sí, senyor! Sense haber tingut temps de dir Ave María...
TOTS Pobre oncle!
FEL. Ni de fer testament! (*Apoyant*).
ENR. Ah! Es dir que no va tenir temps?... (*S' alsan*).
FEL. De casarse? No senyors! Ni temps de casarse! (*Tots tornan á seure.*)
PERD. No s' ha pogut casar! No sé que sento!
BON. Pobre oncle! (*Vacilant*). 'M sento venir... alguna cosa!...
FEL. (Ja 'n tenim un que se sent vení... la part que li toca!)
BON. Semblant noticia!
PERD. Sense prepararnos!
ENR. Qu' es horrible tenir una pena tan gran al cor... y no poguer plorar.
FEL. (Mes aviat riurías, gata maula!)
LAUR. Jo... encara no ho puch creurer!
BON. Dona! Si ha mort entre 'ls brassos de 'n Felip, no 's pot duptar!
FEL. Sense haber pogut testar...
PLAT. Las perdius ab cols?
FEL. Nó; sense habé fet testament! Ay! (Jo prou voldría plorar, pero no puch; faig com aquella.)
PLAT. Donchs no habenthi testament, las cosas seguirán 'l seu curs legal. 'L nevot D. Angel y la nevoda donya Enriqueta son 'ls únichs qu' heredan y pari de contar.

PERD. (Digui, senyor Platon, que no 's podría arreglar aquet assumpto de la separació de bens?)

PLAT. (Ho veig difícil!)

PERD. (Donchs, es una gran desgracia per mí!)

PLAT. (Oh! per la meva pupila també!)

PERD. (La meva esposa que m' ha gastat tants diners!)

FEL. 'L notari que va assistir á la aplicació dels sellos judicials, va dir que hi había cinquanta mil duros, valors en cartera.

PERD. Cinquanta mil!... (Digui, senyor Platon! Busqui un medi per arreglarho!)

PLAT. (Are ho pensaba.) (*Va á parlar ab en Papell*).

PERD. Vejam, 't trovas milló, Enriqueta? Vols un got d' aygua ab sucre?

ENR. Gracias! (*Ab molta fredor*).

FEL. Tenía mes de cent mil duros en paper de l' Estat.

PERD. Y pensar que mentres ell entregaba l' ánima al Criador, nosaltres aquí disputavam... total, per ré! Es horrible!

LAUR. Pobre oncle!

FEL. Y aquellas dugas fincas de la Rambla de Catalunya!

BON. Com mes va, mes pena tinch! (*Afectació.*)

PLAT. (*A Papell.*) (Vosté ja ho comprén. Son joves... y separarse d' aquest modo, será un escandol qu' hauriam d' evitar!)

PAPELL (Per mí... m' es igual, sab? Podém probarho.) (*Passa al costat de Enriqueta.*) (Díguim, donya Enriqueta, vosté persisteix en la separació?)

ENR. (Qué vol que fassi?)

PAPELL (Vagi ab cuydado! Vosté ha fet gastos de consideració; 'ls deutes existeixen... y si 'l seu marit porta 'ls comptes de las sevas prodigalitats, podría reintegrarse ab ventatja sobre la part d' herencia!)

ENR. (Vol dir?) (*'S queda pensativa.*)

PAPELL Escolti, vosté. (*A Boniquet*). (Si es qu' ha fet totas las calaveradas que li atribueixen, sápiga que 's pot entaulá una demanda d' interdicció!)

BON. (Vosté creu que?... (*Pensatiu*).

PAPELL (Vaya!)

PLAT. (*Seguint una conversa ab Laura.*) Comprench que he exagerat. L' Angel no es tan culpable com creyam.

BON. Ho veus?

PLAT. (*Ocupant 'l centro.*) Senyors: confesso que en presencia del accident dolorosíssim que 'ns afligeix á tots, 'm fora impossible portá á cap lo que teníam plantejat.

TOTS Cóm?

PLAT. Jo era, vostés ho saben, amich de D. Pau!... y quan penso en lo qu' acaba de passar, 'm sembla veure aquí, devant meu... alsarse d' improvís la sombra justament irritada del difunt! (*Ab gesto dramátich. En aqueix moment s' obra la porta esquerra y apareixen D. Pau y Lluiset.*) Oh, sí! Es ell! Veig aquell sonrís afable y bondadós, aquell gesto viu y franch! 'L sento! M' ordena que tanqui aquestas llagas un moment obertas! Oh, Manegat! Manegat! Dorm en pau!

PAU (Malviatge l' home! No tinch son per are!)

PERD. Enriqueta, ja sabs que sols 'l despit podía inspirar las mevas paraulas y que sempre t' he estimat.

ENR. 'T perdono, Godofredo!

LAUR. Angel! (*S' abrassan las parellas.*)

PLAT. Lo fet queda desfet y me 'n alegro.

FEL. Tant si 'm creuhen com no, estich tot enternit!

TOTS Amich Felip!

FEL. Ah! Pensin ab la pensió que'm van prometrer.

PERD. No varem pas quedá en res! En fí, ja 'n parlarém mes tart.

PAU (Verge santa! Quina familia!)

PERD. Y are, tots quatre cap á Porrera.

BON. Just! y en tornant farém las parts.

PERD. Tu 't quedarás las fincas y jo 'ls valors.

BON. Ca! quédatelas tu las casas! A mí 'm convenen diners!

PERD. Es que las de la Rambla de Catalunya necessitan adobs y jo no vull fer gastos!

BON. Jo tinch mes drets que vosaltres!

PERD. Drets iguals, si no 't sab greu!

(*D. Pau, qu' ha atravessat el teatro, s' ha assentat en lo puesto de 'n Fetip. Clemencia, Mascaró y Torrents apareixen per la porta qu' ha entrat D. Pau y van baixant.*)

ESCENA III

'Ls mateixos, D. PAU, CLEMENCIA, MASCARÓ, TORRENTS *y* LLUISET

PAU Ah, miserables!

TOTS L' oncle!

PAU Sí! 'L vostre oncle que tot ho ha sentit!

PERD. (*A Papell.*) Vosté 'ns ha fet caurer en un parany!

PAPELL Li juro que nó!

ENR. Es horrorós.

LLUISET No acusin al meu principal.

FEL. Som nosaltres qu' ho hem fet tot!

LLUISET 'L padrí s' estava amagat en el meu departament y desd' allí ha presenciat las sevas expansions.

PAU Ah, grans trapellas! Per lo qu' he sentit, 's coneix que l' herencia del oncle Pau vos feya molta salivera!

PERD. Oh, nó!

ENR. No cregui pas...

MASC. Això s' ha acabat, senyors. D' aquí endevant l' oncle Pau ja no fará cas de la vostra falsa estimació, ni de la vostra fingida sol-licitut.

TOR. Y qui no estigui content, haurá de fer com aquell qu' ho está.

PAU Y are, senyoreta, que ja no tinch familia, seria verdaderament desgraciat si no 'm volgués per espos!

CLEM. Sí!... pero ab una condició.

PAU L' accepto desd' are.

CLEM. Que fassi la felicitat de la Paulina y del seu fillol!

PAU Lluiset, á son degut temps el teu principal tindrá 'ls diners y tan bon punt acabis la carrera, entrarás en possessió del seu bufet. Demá mateix demanaré per tu la má de la Paulineta al meu amich Lafont.

PAUL. No vagi pas á casa per aixo! Sab ahont lo trovará segú? A casa 'l seu notari.

LLUISET (Rateta sabia! Ja t' he cassat!)

CLEM. D. Pau!... Y 'ls seus nevots? (*Baix y signant als dos grupos qu' están estamordits en el foro.*)

PAU No 'ls conech ni sé quí son!

CLEM. Vaja, D. Pau! Sigui débil per última vegada!

PAU Aixó no! No vull fer res absolutament per ells! (*A una mirada suplicant de la Clemencia, li diu apart.*) (Donaré alguna friolera á las sevas donas y pára de contar!)

PLAT. (*Als nevots.*) Amichs meus, estiméu forsa á la tia! (Desd' are, tot dependeix d' ella!)

FEL. Pitjó jo, qu' ab aquestas historias m' he quedat sense cosí!

MASC. Y nosaltres sense nevoda!

TOR. Será ben trist, veure 'l seu quartet de soltera, desert per sempre mes!

FEL. (*Ab sentiment.*) Ah, nó! Jo, l' ocuparé!

TOR. (*Conmogut y abrassantlo.*) Oh, gracias! Quin gran cor!

TELÓ RÁPIT

LO TEATRO REGIONAL

OBRAS PUBLICADAS

	Ptas.
L' Agulla, drama, 3 actes, Pelay y Briz	2
Sortint del ou, diálech, Ignasi Iglesias	0'25
Claris, drama, 3 actes, Conrat Roure	2
Lo Teatro per dins, comedia, 2 actes. Frederich Soler	1'50
Sant Jordi mata l' aranya, comedia, 1 acte, A. Guasch Tombas	1
La dona y la baylerina, comedia, 1 acte, Frederich Soler	1
Pintura fi de sigle, 1 acte, Guasch Tombas y Dalmases Gil	1
Un' altra sogra. comedia, 1 acte. Abelardo Coma	1
Las Joyas de la Roser, drama, 3 actes, Frederich Soler	2
Tot per las donas! 1 acte, Joseph M.ª Pous	1
L' esclau del vici, monólech, Ignasi Iglesias	0'50
La feyna d' en Jafá, comedia, 1 acte, Ernest Soler de las Casas	1
Los aucellets, comedia, 3 actes, Joseph M.ª Pous	2
La mosca al nas, comedia, 1 acte, Frederich Soler	1
La firma d' en Rovellat, comedia, 1 acte, Conrat Colomer	1
La tornaboda, comedia, 1 acte, Juliá Carcassó	1
¡¡Xerraire!! Monólech, Joaquim Montero	0'50
Lo quarto dels mals endressos, 1 acte, Conrat Roure	1
Qui oli remena... Juguet, 1 acte, Pere Reig y Fiol	1
La flor de la montanya, drama, 3 actes, Ramón Bordas	2
Tres personas, juguet, 1 acte, Abelardo Coma	0'50
¡Tot per ella! Comedia, 1 acte, A. Careta y Vidal	1
Per contradicció, comedia, 1 acte, J. Pont y Espasa	0'50
La mort de Nerón, tragedia, 1 acte, Víctor Balaguer	0'50
Un músich de regiment, sarsuela, 1 acte, Joseph M.ª Pous	1
La Dama de Reus, drama, 3 actes, Manuel Rocamora	2
Un rey de pega. monólech lírich, 1 acte, Enrich Molina	0'50
Dos companys mal avinguts, joguina, 1 acte, F. Godo y V. Rahola	1
La Pescatería, sainete. Mirabent y Mestres	1
La Casamentera, joguina, 1 acte, Conrat Roure	1
Las esposallas de la morta, tragedia, 3 actes, Víctor Balaguer	1
Los gelos de la Coloma, parodia, 1 acte, A. Guasch Tombas	1
Un bateig á cops de punys, comedia, 1 acte, Jaume Molgosa	1
Una dona y un Deu, comedia, 1 acte, Joseph M.ª Pous	1
Si. senyors, monólech en vers, Joseph Barbany (Pepet del carril)	0'50
Lucrezia Borgia, joguina, 1 acte, Francisco X. Godo	1
Lo diner, comedia, 3 actes, Joseph M.ª Pous	2
Lo marit de la difunta, joguet, 1 acte, Francisco Figueras y Ribot	1
L' ocasió fa 'l lladre, proverbi, 1 acte, Conrat Roure	1
Mestre Jan ó l' honra del trevall, drama, 5 actes, Joseph O. Molgosa	2
Lo somni de la Ignocencia, sarsuela, 1 acte, C. Colomer y U. Fando	1
Home á l' aygua, comedia, 1 acte, Pere Reig y Fiol	0'50
Lo ret de la Sila, comedia, 1 acte. Frederich Soler y Hubert	1
Las tres alegrías, comedia, 1 acte, Joseph Maria Arnau	1
¡Dorm! sarsuela, 1 acte, Narcís Campmany y Joan Rius	0'50
Setze jutjes... sarsuela, 1 acte, Manuel Angelon y Mtre. Pujadas	1
A la lluna de Valencia, comedia, 2 actes. Narcís Campmany y Pahissa	1'50
Als peus de vosté, joguina, 1 acte, Miquel M. Palá Marquillas	1
La herencia del oncle Pau, comedia, 4 actes, Conrat Colomer	2

Tipografia La Académica, Ronda Universitat, 6: Barcelona - Teléfono 861